

EGMONT RAPPORTEN 2017

VI KAN GODT!

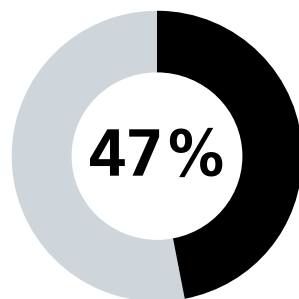
STYRK ANBRAGTE BØRNS LÆRING
OG LIVSDUELIGHED

Anbragte børn og unge har blandt andet brug for:

- Et stimulerende læringsmiljø – der hvor de bor
- Et bedre skoleforløb – med den nødvendige støtte
- Et kærligt skub – fra både professionelle og frivillige

EGMONT
Fonden

INDHOLD

Andel af anbragte børn, der ikke tager folkeskolens afgangseksamen.

Et stimulerende læringsmiljø

10 Læring skal prioriteres

Anbragte børn og unge skal bo i et stimulerende læringsmiljø, der understøtter deres skolegang og dannelse. Det kan og bør plejefamilierne rustes bedre til at sikre.

18 Med læseglæden i højsædet

En halv time dagligt er sat af til læsning på opholdsstedet Aabrinken, der har fået eget bibliotek med bøger fra Læs for Livet. Det giver læseoplevelser og bedre karakterer i skolen.

24 Se vores styrker!

Forskere og praktikere anbefaler, at man ser anbragte børn og unge som både ressourcer og sårbare. At have blik for begge dele kan gøre underværker – også i forhold til uddannelse.

Et bedre skoleforløb

30 En ekstra håndsrækning

Anbragte børn kunne klare sig endnu bedre i skolen, hvis de fik den rette støtte, fx via tidlig screening, højere forventninger og tæt dialog mellem ung, skole og anbringelsessted.

36 Læring + livsduelighed

Lær for Livet hjælper anbragte børn til at opbygge markant større tro på egne evner, rykke sig fagligt og danne nye venskaber. Kombinationen af Learning Camps og en personlig mentor giver gode resultater.

44 For mange pauser og skift

Måneder helt uden skolegang er realiteten for mange anbragte børn, der også skifter skole tre gange oftere end andre børn. Det går ud over deres skolegang – både fagligt og socialt.

50 Følg os godt på vej

Anbragte unge vil typisk gerne have en ungdomsuddannelse, men ret få gennemfører. "Tro på os, men slip os ikke for tidligt", lyder opfordringen fra Egmont Fondens Børnetopmøde 2017.

Et kærligt skub

56 En særlig voksen

I mange tidligere anbragte børns fortællinger optræder én person, der har spillet en helt særlig rolle i deres liv og udvikling. Mød Nathalie & Anders (side 56) og Fardin & Dorthe (side 70).

60 De bærende relationer

Tætte relationer til voksne er afgørende for anbragte børns læring og livsduelighed. Derfor er der blandt andet brug for øget støtte til plejefamilier, flere mentorer og bedre behandling af alvorlige traumer.

64 En bro til fællesskabet

Frivillige har unikke muligheder for at involvere anbragte børn og unge i fritidslivets fællesskaber, og mange er godt i gang. Her har kommunen en vigtig rolle som civilsamfundets medspiller.

4 Tro på, at vi kan ...

At sikre alle anbragte en ungdomsuddannelse er en svær opgave, der kræver langsigtede investeringer i de strukturelle rammer omkring børnene, i børnene selv og i de voksne, der er tæt på dem, skriver direktør for Egmont Fondens Støtte- og bevillingsadministration, Henriette Christiansen.

6 Mange uden uddannelse

Halvdelen af alle anbragte børn og unge tager ikke folkeskolens afgangseksamen – og alt for mange ender uden en uddannelse.

EGMONT RAPPORTEN 2017 VI KAN GODT!

Ansvarshavende Fra Egmont Fondens Støtte- og bevillingsadministration: Henriette Christiansen, Marie Louise Andergren Andersen, Camilla Bjerre Damgaard |

Tekst og redaktion Ola Jørgensen, Marie Preisler | **Grafisk design** Kenneth Schultz | **Foto** Tomas Bertelsen | **Tryk** Rosendahls A/S Print Design Media |

Egmont Rapporten stiller hvert år skarpt på et særligt aspekt af børn og unges liv. Egmont Rapporten udgives af Egmont Fonden.

Forsidefoto: Preben – deltager på Lær for Livets Learning Camp i efteråret 2017.

Fonden består af en kommerciel del, som driver medievirksomhed og står bag fx Nordisk Film, TV2 Norge og over 700 magasiner og blade, og en almennyttig del, som arbejder for at styrke udsatte børn og unges læring og livsduelighed. Hvert år går knap 100 mio. kr. af overskuddet fra Egmont Fondens medievirksomhed til de almennyttige indsatser i Danmark og Norge. Siden 1920 har fonden uddelt omkring 2,8 mia. kr. til samfundets udsatte grupper.

Tro på, at vi kan, og udfordr os ...

... Mød os ikke kun med omsorg!

Sådan lød opfordringen fra 30 anbragte børn og unge på Egmont Fondens Børnetopmøde i foråret 2017. De unge var 100 procent opmærksomme på, at uddannelse er meget vigtig for at bryde den sociale arv.

Men selvom anbragte børn og unge har viljen til at lykkes fagligt, snubler mange desværre på vej mod målet: Kun cirka hver anden ung anbragt afslutter i dag 9. klasse med et eksamensbevis i hånden, og de, der gør, får typisk markant dårligere karakterer end deres jævnaldrende kammerater. Seks år efter grundskolen har kun hver femte anbragt ung taget en ungdomsuddannelse – mod næsten otte ud af ti ikke-anbragte.

Det er et samfundsmæssigt svigt, som koster dyrt både for det enkelte barn og for samfundet. Et svigt, vi i Egmont Fonden gerne vil bidrage til at rette op på. Men vi er også ydmyge over for opgaven. For selvom uddannelse er den vigtigste beskyttelsesfaktor i forhold til udsathed som voksen, så er det en svær opgave at sikre alle anbragte en ungdomsuddannelse. Det kræver langsigtede investeringer i de strukturelle rammer omkring børnene, i børnene selv og i de voksne, der er tæt på dem.

Egmont Rapporten 2017 sætter fokus på, hvad der skal til, for at anbragte børn og unge når målet om en ungdomsuddannelse og dermed får et solidt afsæt for et godt liv. Rapporten beskriver tre nødvendige omdrejningspunkter i en sådan indsats.

Et stimulerende læringsmiljø er det første. Omsorg og tryk gør det ikke alene. Derfor skal vi i langt højere grad være opmærksomme på, hvad det er, børn skal lære og udvikle fra et tidligt tidspunkt. Det handler ikke om at øve den lille tabel med en

tre-årig, men om at gøre barnet nysgerrigt i forhold til verden og give det et rigt sprog.

Derfor bør det være en bunden opgave – både for plejefamilier og fagprofessionelle på institutioner – at skabe et stimulerende læringsmiljø, hvor der bliver læst bøger, lavet lektier, taget på ture ud af huset og talt om verden hen over middagsbordet. Vi ser en stigende politisk og faglig interesse for at skabe sådan et stimulerende læringsmiljø. Det hilser Egmont Fonden velkomment og bidrager meget gerne. Rapporten viser det store behov herfor.

Et bedre skoleforløb er også nødvendigt. Anbragte børn og unge har markant flere og længere skole-

pauser – dvs. perioder, hvor de slet ikke er indskrevet i en skole – end andre børn. Desuden skifter de skole tre gange så hyppigt som ikke-anbragte. Det viser to helt nye danske undersøgelser.

“Det er gift – både fagligt og socialt,” siger en ung tidligere anbragt i rapporten. De anbragte børn og unge mister et fællesskab og en identitet ved ikke at gå i skole – og så kommer de bagud fagligt. Og når de starter i skole igen, skal de kæmpe med at falde til et nyt sted, skabe nye venskaber og samtidig skulle fylde ofte store faglige huller.

De nye tal er alarmerende, og de animerer til handling. **Vi bør samarbejde bredt om, hvordan vi kan forbedre data om skoleskift og skolepauser, minimere skoleskiftenes antal og konsekvenser samt eliminere skolepauserne.**

Samtidig bør vi **sætte ind langt tidligere med at finde og hjælpe de børn, der kæmper med at følge med i skolen.** Vi ved eksempelvis, at Lær For Livet har mødt børn helt op til 11 år, der endnu ikke kan alfabetet. Dermed er børnene allerede tidligt mange år bagud i skolen. Det kan vi ikke være bekendt. En løsning kunne være at screene alle børn to år efter skolestart, som en ekspert foreslår i rapporten, så børnene kan få den rette hjælp, inden der opstår store faglige huller og et lavt selvværd.

Det kærlige skub er det sidste element, rapporten zoomer ind på, og som positivt kan ændre et anbragt barns livsbane. Sådan var det for Nathalie, der i rapporten fortæller om sin pædagog Anders' betydning: “Han lærte mig at stole på andre mennesker, og at jeg kan langt mere, end jeg selv tror. Han viste mig vejen tilbage til livet. Uden ham var jeg aldrig kommet så langt, som jeg er i dag.”

Der er heldigvis mange gode eksempler på historier som Nathalies. Men det er ofte lidt tilfældigt, om

Vi gør anbragte børn og unge en bjørnetjeneste, hvis vi ikke forventer, at de skal udvikle sig og lære som alle andre børn og unge. Bare spørg børnene!

et anbragt barn møder en “Anders”. Og til tider er det lidt uklart, hvilke voksne der kan og bør påtage sig sådan en rolle.

Derfor bør vi forsøge at finde mere systematiske modeller for at sikre et sådant kærligt skub – modeller, der kan skaleres og spredes, så alle anbragte børn og unge får mulighed for en sådan relation til et andet menneske. Det kunne eksempelvis være mentorordninger.

Samlet set viser Egmont Rapporten 2017, at det er vigtigt, at alle voksne tæt på de anbragte børn og unge – i plejefamilier, på institutioner, i skoler og forvaltninger – ser dem som mennesker med ressourcer og forventer noget af dem. Vi gør dem en bjørnetjeneste, hvis vi ikke forventer, at de skal udvikle sig og lære som alle andre børn og unge. Bare spørg børnene! De siger: “Tro på os, og udfordr os!”

Det vil Egmont Fonden gerne fortsat gøre, og vi glæder os til at samarbejde med mange forskellige mennesker og organisationer om at sikre anbragte børn og unge en ungdomsuddannelse. Det skylder vi dem.

Henriette Christiansen

Direktør for Egmont Fondens
Støtte- og bevillingsadministration

Anbragte børn og unges skolegang

Fakta om anbringelser

ANDEL 1% Når et barn eller en ung under 18 år har brug for særlig støtte og behov for hjælp, som ikke kan imødekommes ved en forebyggende social indsats, kan kommunen iværksætte en anbringelse uden for hjemmet. Det sker for cirka én procent af en årgang.

ANTAL 11.000 I dag er omkring 11.000 børn og unge i alderen 0-17 år anbragt uden for hjemmet.

ALDER 12 + 5 Gennemsnitsalderen for første anbringelse er 12 år. 63 procent af de anbragte er 12-17 år. Hver fjerde er 6-11 år, og hver ottende er ikke fyldt 6 år. En anbringelse varer i gennemsnit cirka fem år. Den er typisk længere i familiepleje end på institutioner.

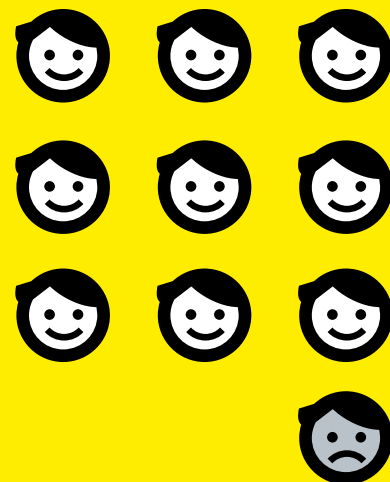
ANBRINGELSE 6/10 62 procent af de anbragte børn og unge bor i plejefamilier og 38 procent bor på døgninstitutioner, opholdssteder mv. Tre ud af fire plejefamilier er almindelig familiepleje, der ikke kræver særlig uddannelse udover et grundkursus.

SKOLEFORM 41% Af de anbragte børn og unge går i et segregeret tilbud, dvs. specialskole, intern skole eller en specialklasse på en almindelig grundskole.

KILDER: KL: UDSATTE BØRN – NØGLETAL 2017 OG SOCIALPOLITISK REDEGØRELSE 2016 OG 2017.

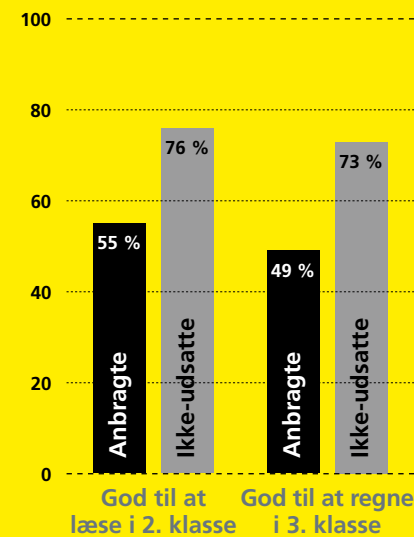
Anbragte børn i grundskolen

90 procent af de anbragte børn er glade for skolen ...

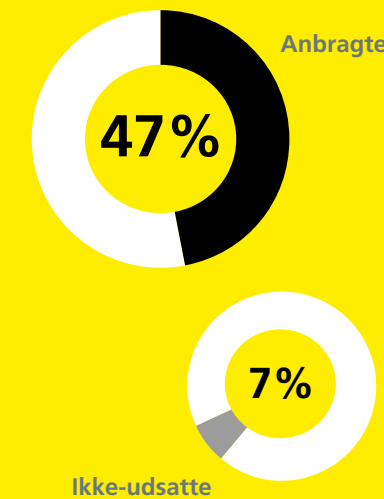
Note: Anbragte 11-17-årige, der "er glade for skolen". KILDE: SFI 2017

... men de sakker tidligt bagud i dansk og matematik ...

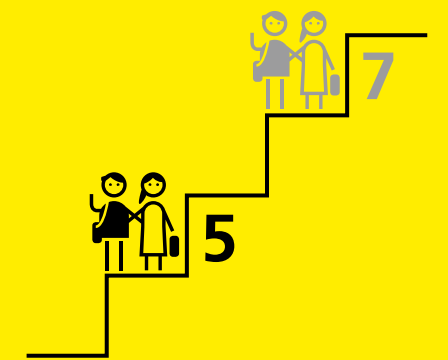
Note: * Andel, der er gode til at læse/regne, er opgjøret som dem med en god, rigtig god eller fremragende præstation (4 eller derover). KILDE: KL 2017

... næsten halvdelen tager ikke afgangseksamen ...

Note: Procentandel af 9. classes elever, der ikke fik folkeskolens afgangsprøve. KILDE: KL 2017

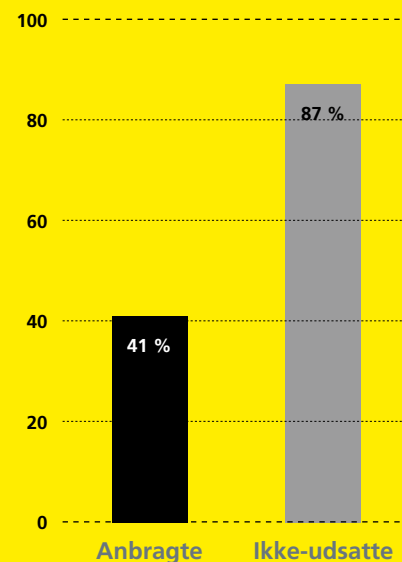
... og de, der gør, får i gennemsnit to karakterer lavere end andre.

Note: Karaktergennemsnit i alle otte prøvøbundne fag i 9. klasse. KILDE: KL 2017

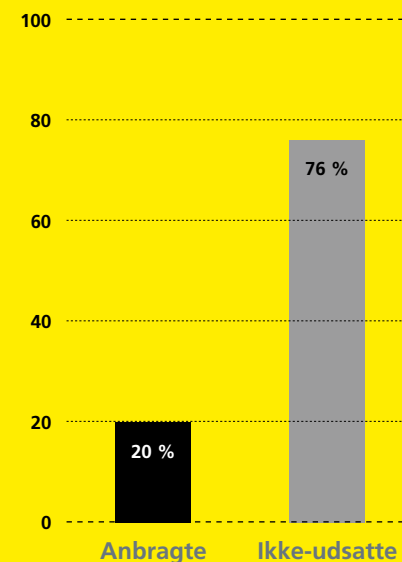
Overgang til videre uddannelse

Under halvdelen af de anbragte går direkte videre på en ungdomsuddannelse ...

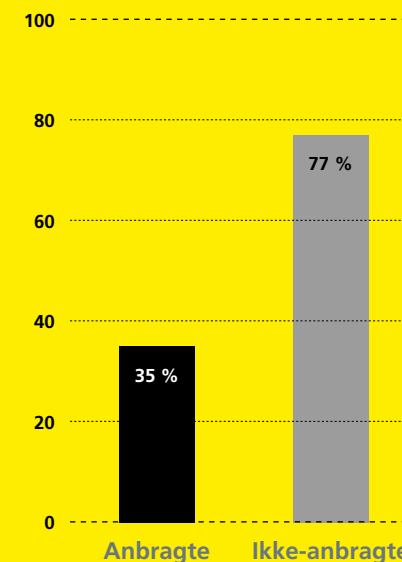
Note: Elever, der er (eller har været) i gang med en ungdomsuddannelse ni måneder efter grundskolen. KILDE: KL 2017

... og seks år efter grundskolen har kun hver femte en ungdomsuddannelse.

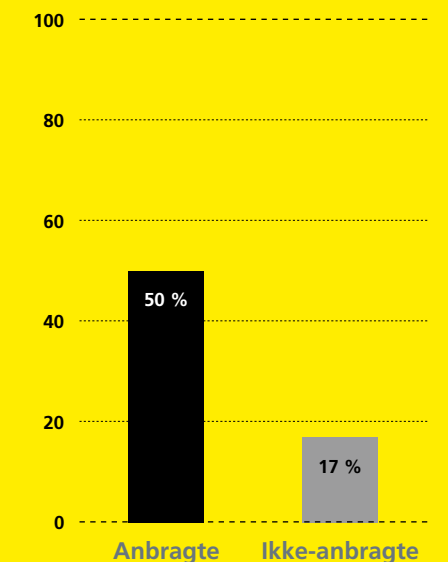
Note: Elever, der har en ungdomsuddannelse (ekskl. STU) seks år efter 9. klasse. KILDE: KL 2017

Som 30-årige står to ud af tre tidligere anbragte uden en kompetencegivende* uddannelse ...

Note*: Erhvervsfaglig eller videregående uddannelse. KILDE: KL 2015

... og på det tidspunkt er halvdelen af dem på offentlig forsørgelse.

Note: Årgang 1982. "Offentlig forsørgelse" omfatter ikke uddannelsessøgende. KILDE: KL 2015

Et stimulerende læringsmiljø

Også børn, der ikke bor sammen med deres biologiske forældre, har krav på en tryk base, hvor voksne hjælper dem med at lære og udvikle sig. Læser godnathistorie. Taler med dem om livet og verden. Bakker op om lektier og skolegang. Og ikke mindst: ser og tror på deres potentiale.

Caroline læser lektier med sin plejemor Marianne.

Anbringelsessteder skal prioritere læring højere

Alle børn og unge, der bliver anbragt, bør bo i et stimulerende læringsmiljø, der understøtter deres skolegang og dannelse. Det kan og bør plejefamilierne rustes bedre til at sikre, vurderer flere eksperter.

En god skolegang er noget af det bedste, man kan hjælpe anbragte børn og unge til at få. Det øger deres chancer for at bryde den sociale arv og fungerer som en beskyttende faktor mod arbejdsløshed, kriminalitet og misbrug. Det er langt fra det eneste, de har behov for, men det er en af de vigtigste – og letteste – veje til at forebygge nederlag og styrke selvværd.

Sådan lyder professor Bo Vinnerljungs begrundelse for at styrke plejefamilierne i deres opgave med at støtte de anbragte børns læring og skolegang. Han er professor i socialt arbejde ved Stockholm Universitet, en af Nordens førende forskere i indsatser, der fremmer anbragte børns og unges skolegang, og involveret i flere danske forsknings- og udviklingsprojekter på området.

Ifølge Vinnerljung har alle børn og unge brug for at vokse op et sted med voksne, de kan læse bøger og lektier sammen med, og hvor der ved middagsbordet er samtaler om hverdagen og den omgivende verden. Men for anbragte børn og unge er sådan et læringsmiljø ingen selvfølge, og det er en medvirkende årsag til, at de har en meget forhøjet risiko for at få problemer i skolen og ende uden en brugbar uddannelse.

LÆRING ER MERE END LEKTIER

Seks ud af ti anbragte børn og unge er i familiepleje, og Bo Vinnerljung mener, at kommunerne har en meget vigtig opgave med at skabe bedre forudsætninger for et godt læringsmiljø i plejefamilierne.

– Når et barn bliver anbragt i familiepleje, er plejeforældrene de vigtigste personer i hverdagen og dermed også de primære kilder til et lærende miljø. >

Hvis kommunerne kan hjælpe dem til at lykkes med det, vil meget være nået, siger han.

Med læringsmiljø mener professoren, at plejefamilien både bakker op om skolearbejdet og fx hjælper med lektier og generelt tænker læring ind i aktiviteterne med barnet.

Eksempelvis er det vigtigt at regne sammen med barnet. Hvis plejefar er landmand, kan han og barnet sammen regne ud, hvor mange køer eller grise gården har, eller udregne benzinforsbruget til at køre til skole. Det er også vigtigt for barnet, at der i hjemmet er samtaler om, hvad der sker i verden, og at man regelmæssigt læser bøger sammen med barnet.

– Som plejefamilie skal man sørge for, at der er bøger i hjemmet, som barnet selv kan læse. Man skal også læse højt for barnet og fx spille spil. Det træner barnets kognitive evner, men det understøtter samtidig i høj grad barnets oplevelse af livskvalitet og livsduelighed, forklarer Bo Vinnerljung.

Det viser erfaringer fra blandt andet læseprojektet Makkerlæsning for anbragte børn og familieplejere, som han har været med til at evaluere:

– Det har stor positiv effekt, hvis plejefamilier læser med deres barn bare 20 minutter om dagen fra barnet er to-tre år. Barnet får gode læsevaner, og samtidig er det at sidde alene med sin plejemor i 20 minutter om læsning dagligt uhyre værdsat af børnene. For flere børn er det den bedste stund på dagen, viser interview med de deltagende børn og plejefamilier.

NOGET, ALLE KAN LYKKES MED

Stadig flere fagprofessionelle miljøer hylder i dag princippet om, at omsorg og læring skal gå hånd i hånd. At læring er en vigtig nøgle til succesoplevelser og livsduelighed.

Den forståelse hilser Bo Vinnerljung velkommen. Han anbefaler kommunerne at skubbe yderligere til udviklingen via en række indsatser over for plejefamilierne. Det kan fx være konkrete metoder som Makkerlæsning og Klub Penaltus, der begge er udviklet i Sverige og testet dér med godt resultat, og som nu bliver undersøgt i danske studier. Men den slags redskaber gør det langt fra alene, vurderer Bo Vinnerljung.

– Der er også brug for en langt mere systematisk tilgang til læringsmiljøet i familieplejen, end de fleste

Der er brug for en langt mere systematisk tilgang til læringsmiljøet i familieplejen, end de fleste kommuner har i dag.

Bo Vinnerljung, professor

Anbragte børn og unge: Støt vores skolegang

Plejeforældre og pædagoger på opholdssteder spiller vigtige roller i forhold til læring og skolegang. Her et udpluk af de anbragte børn og unges ønsker til læringsmiljøet der, hvor de bor:

Bliv bedre til at lytte til vores ønsker.

Stil højere faglige krav, og hav forventninger til os.

Tro på, at vi kan, og udfordr os – mød os ikke kun med omsorg.

Støt os i ikke at give op, når noget i skolen føles svært.

Interessér jer for vores skolegang, og spørg til skoledagen og lektier.

Læg et mildt pres på os for at gøre en indsats i skolen.

Skab trygge og faste rammer om skolegang.

Kilde: Egmont Fondens Børnetopmøde 2017 for anbragte børn og unge – egmontfondensbørnetopmøde.dk

kommuner har i dag. Det gælder såvel i rekrutteringen og uddannelsen af plejefamilier som i opfølgningen på, hvordan de løser læringsopgaven, siger Bo Vinnerljung.

Fra første kontakt med potentielle nye plejefamilier bør det gøres helt klart, at det er en bunden opgave at skabe et stimulerende læringsmiljø i hjemmet:

– Kommunerne bør mere aktivt bruge deres mulighed for at instruere plejefamilier om, at dét er en naturlig del af deres opdrag. Den mulighed bruger kommunerne ikke nok, og mange plejefamilier er ikke vant til at møde den type forventning.

Professoren vurderer, at kommunerne stiller mange svære krav til plejefamiliers arbejde med det an-

bragte barn. At understøtte skolegang er ifølge ham en af de mere konkrete og overkommelige opgaver.

– Det forventes af familieplejere, at de på kort tid kan hjælpe anbragte børn til et mindre komplekst følelsesliv; men dét er komplicerede og langvarige processer, som kan være meget svære at nå i mål med. At støtte barnet til at klare sig bedre i skolen er derimod noget, alle plejefamilier kan lære at mestre, siger Bo Vinnerljung.

UDDAN PLEJEFORÆLDRE TIL TUTORER

Han anbefaler også, at kommunerne klæder plejeforældrene bedre fagligt på til at løse opgaven. Uddannelsesniveaet hos danske plejefamilier er generelt på niveau med eller højere end i befolkningen som helhed, viser undersøgelsen Familiepleje i Dan-

Det er vigtigt at sætte ind tidligt for at støtte anbragte børns læring og sprogudvikling, da det er fundamentet, som øvrig læring hviler på.

Mette Larsen, leder af VABU

mark (2017). Det glæder Bo Vinnerljung, for det styrker mulighederne for en mere struktureret tilgang til at understøtte barnets skolegang.

Men de fleste danske plejeforældre er midaldrende, så det er længe siden, de selv har gået i skole, og mange ville have gavn af et kursus i, hvordan de bedst kan hjælpe deres plejebørn med skolearbejdet, vurderer han.

– Giv plejeforældrene et kort praktisk kursus i lektiehjælp, så de kan fungere som tutorer – en slags privatlærere i matematik og læsning for de børn, de har i pleje.

I *The Canadian Kids in Care Project* uddanner professionelle således plejeforældrene i at læse lektier med deres plejebarn – ud fra nogle efterprøvede metoder. Et lodtrækningsstudie har påvist, at der er en god effekt af projektets tutoring på deltagernes skolepræstationer i matematik og læsning. Programmet har fået en dansk pendant, Forældre som Lektiehjælpere, der aktuelt bliver evalueret af forskere.

Det er i dag kommunens opgave at sikre, at alle familieplejere får et fire dages grundkursus samt tilbud om løbende supervision og efteruddannelse to dage årligt. Men ifølge undersøgelsen Familiepleje i Danmark havde omkring en femtedel af familieplejerne ikke gennemført grunduddannelsen, og cirka hver tredje har aldrig fået supervision.

SUPERVISION MED EFFEKT

Bo Vinnerljung anbefaler også kommuner at have medarbejdere, som plejefamilier kan hente støtte hos og vejledning fra om, hvordan de understøtter barnets skolegang. Den model benytter Mariager-

Caroline spiller spillet Vildkatten med sine plejeforældre Marianne og Lars og sin pleje-lillebror.

Tidligere så mange arbejdet med det adfærdsmæssige som vigtigst og som forudsætningen for læring. Men alle ved nu, at det var forkert.

Inge Bryderup, professor

Mere kvalitet i plejefamilier

I november 2017 indgik satspuljepartierne en aftale om et løft af plejefamilieområdet, der skal sikre mere kvalitet i plejefamilieanbringelserne, så børnene får den indsats, de har brug for. Aftalen omfatter blandt andet:

- At der indføres nye plejefamilietyper og udvikles et koncept for en mere ensartet godkendelse af plejefamilier.
- Et nyt nationalt vidensbaseret grundkursus til plejefamilier.
- En mere intensiv støtte til plejefamilier i begyndelsen af en anbringelse.
- En kommunal forpligtelse til at etablere en særlig funktion, der skal stå for at give plejefamilier løbende supervision, råd og vejledning.
- En pulje til at fremme samarbejder mellem døgninstitutioner og plejefamilier med mere behandlingskrævende børn.
- En pulje til netværksskabende aktiviteter for anbragte børn og plejefamilier.

Partierne er desuden enige om at fortsætte drøftelserne om blandt andet aflønning af plejefamilier, netværksplejefamilier, matchning samt stabilitet og kontinuitet i anbringelsen.

Der er af satspuljemidlerne afsat i alt 73,7 mio. kr. til plejefamilieområdet i perioden 2018-2021.

KILDE: AFTALE OM SATSPULJEN PÅ BØRNE- OG SOCIALOMRÅDET 2018-2021

fjord Kommune, der til formålet har fastansat to læringsvejledere i Ressourcecenteret.

– De foreløbige resultater er så fine, at ordningen nu er gjort permanent. Vi har ansat endnu en læringsvejleder, der har særlig indsigt i førskolebørns læring, så nu kan alle plejefamilier få vejledning om læring – uanset om det er småbørn eller store teenagere, der er anbragt, fortæller Louise Skovhus, konsulent i Center for Børn og Familie i Mariagerfjord Kommune.

Læringsvejledning er et krav til alle plejefamilier, og vejledningen er blevet godt modtaget, siger Louise Skovhus:

– Vejlederne præsenterer konkrete og nemme metoder til at berøre læring i samværet med deres plejebørn, eksempelvis når de bager, via rim og remser eller via hyggelige måder at lave lektier på. Den form for vejledning er ny i både vores og andre kommuner, så vejlederne er omhyggelige med at forklare formålet, og de fleste familieplejere er super glade for det.

Kommunens sundhedsplejersker screener desuden hvert år anbragte børn og unge for sundhedsproblemer, og det har vist, at cirka fire ud af ti børn har sundhedsmæssige udfordringer, der kræver behandling hos læge eller specialist, eller at sundhedsplejersken følger op. At få taget hånd om det kan også være en vigtig forudsætning for, at den unge kan koncentrere sig om læring og skolegang, vurderer Louise Skovhus.

SÆT TIDLIGT IND

Også Københavns Kommune styrker sine indsats for, at plejefamilier prioriterer anbragte børns skolegang og læring højt. Det skal starte, inden barnet når skolealderen, fortæller Mette Larsen, leder af VABU, Videnscenter for Anbragte Børn og Unge under Center for Familiepleje i Københavns Kommune.

– Forskningen viser, at det er vigtigt at sætte ind tidligt for at støtte anbragte børns læring og sprogudvikling, da det er fundamentet, som øvrig læring hviler på. Det skal vi være bedre til, eksempelvis ved at sikre at plejeforældre læser for deres plejebørn.

Kommunen er derfor involveret i forskningsprojektet Makkerlæsning og har planer om at introducere dialogisk læsning i plejefamilier med børn i førskolealderen. Dialogisk læsning betyder, at den voksne

bruger højtlesningen til at skabe sprogligt samspil med barnet, fx ved at stille spørgsmål og engagere barnet i læsningen.

Det er samtidig blevet en fast del af kurser for nye plejefamilier, at de skal lære at understøtte plejebarnets skolegang. Kommunens familieplejekonsulenter taler desuden løbende med plejefamilierne om, hvordan de understøtter plejebarnets dannelse og skolegang, og plejefamilierne opfordres til at søge om ekstern lektiehjælp til plejebørn med det behov.

STØT PLEJEFAMILIERNE BEDRE

Inge Bryderup er professor i socialt arbejde ved Aalborg Universitet og har ledet forskningsprojektet Familieplejen i Danmark. Hun opfordrer – på linje med Bo Vinnerljung – kommunerne til at sikre, at plejefamilier ser det som en *lige så vigtig* opgave at understøtte anbragte børns faglige kompetencer som at understøtte deres følelsesmæssige udvikling og arbejde med adfærd.

– Tidligere så mange arbejdet med det adfærdsmæssige som vigtigst og forudsætningen for læring. Men alle ved nu, at det var forkert. Et godt læringsmiljø hjemme og faglige succesoplevelser understøtter udviklingen af alle de kompetencer, barnet behøver for at kunne skabe sig et godt liv, siger hun.

Hun anbefaler kommunerne at styrke den generelle kontakt til plejefamilierne, herunder at øge støtten til at skabe et godt læringsmiljø. Det behov understreges af en ny undersøgelse blandt kommunale sagsbehandlere og kontaktpersoner. Her vurderer to ud af tre, at anbringelsessteder i høj eller nogen grad savner viden i arbejdet med anbragte børns læring. Undersøgelsen er gennemført af Lær for Livet i de kommuner, programmet samarbejder med.

Den internationale forskning på familieplejeområdet har da også identificeret gode støtteordninger for familieplejere som helt afgørende for succesrige anbringelser, fastslår Inge Bryderup. Hun mener, at kommunerne med fordel kan hente inspiration i England, der har et meget mere intenst tilsyn med anbragte børn, især det første år af anbringelsen.

SATS MERE PÅ DANNELSE

At arbejde mere systematisk med at understøtte læring og dannelse i plejefamilier er en tilgang, som Ane Stallknecht gerne tilslutter sig. Hun er chef for

fagcenter for børn og familie i Kalundborg Kommune og næstformand i Børne- og kulturchefforeningen:

– Det er ikke mit indtryk, at kommunerne hidtil har arbejdet særlig systematisk med hele dannelsesaspektet i forhold til anbragte børn og unge. Der har været mindre fokus på det end på trivsel, og det kan der være behov for at kikke nærmere på.

Hun tror, at mange hidtil har forestillet sig, at dannelse kommer af sig selv, når man vokser op i en familie.

– Som plejefamilie træder man i forældrenes sted. Man skal lære de anbragte børn at begå sig i mange forskellige arenaer, som de ikke altid er blevet introduceret til hjemmefra. De har måske ikke lært at spise med kniv og gaffel eller set, hørt og læst de bøger, andre børn kender. De er bagud på point, når det gælder mange former for dannelse. Måske er der brug for at stille mere præcise krav for at sikre, at anbragte børn lærer det, der skal til for at begå sig i samfundet. Det kunne fx gøres i de handleplaner, som vi alligevel aftaler med anbringelsesstedet, siger Ane Stallknecht. ●

Mange mangler støtte til læring

Blandt de anbragte børn og unge er hjælp til skolearbejdet langt fra en selvfølge. I en undersøgelse fra SFI (nu VIVE) svarer lige knap halvdelen af de adspurgte anbragte unge, at de altid kan få hjælp til skolearbejdet, hvis de har brug for det, mens hver tredje svarer, at de sjældnere kan få hjælp.

Anbragte børn og unge er også relativt dårligt stillet, når det gælder udviklingen af dannelse og forståelse af verden, som blandt andet opnås ved at tale med voksne om fx politik, nyheder, bøger eller film. Kun 42 procent af anbragte 15- og 17-årige oplever i høj grad at have voksne omkring sig, som de kan have disse samtaler med, og blandt unge på en døgninstitution opleves det kun blandt 30 procent. 48 procent af ikke-anbragte børn oplever i høj grad den form for kulturel overførsel.

KILDE: SFI: ANBRAGTE BØRN OG UNGES TRIVSEL 2016.

Læsning er en selvfølge her

En halv time dagligt er sat af til læsning på opholdsstedet Aabrinken, der har fået eget bibliotek med bøger fra Læs for Livet. Det giver læseoplevelser og bedre karakterer i skolen.

Bøger er kedelige. Det var holdningen hos Kristian Munk, Lukas Larsen og Yannick Holm, da de flyttede ind på Aabrinken, et opholdssted for anbragte unge, hvor daglig læsning er en af husets rutiner på linje med at børste tænder og rydde op.

De tre drenge, der alle er 17 år, læser derfor mindst en halv time om dagen, og det har ændret deres syn på læsning, fortæller de:

– Jeg fandt bøger ret kedelige, da jeg kom hertil for tre år siden, men nu kan jeg godt lide at læse og kan blive fanget af en bog, hvis den er spændende, siger Yannick Holm, der går i 10. klasse.

Det samme gør Kristian Munk:

– Jeg så også læsning som en sur pligt til at begynde med, men nu kan jeg godt blive grebet af at

læse, og min læsehastighed er blevet så meget højere, at lærerne i skolen har lagt mærke til det.

Fremgangen i læsefærdighed er også tydelig i de test, der er i skolen, fortæller de. Og for Lukas Larsen har den øgede læsehastighed haft konkret indflydelse på fremtidsmulighederne:

– Jeg er ved at uddanne mig til mekaniker, og fordi jeg har trænet læsning og læser meget hurtigere end før, har jeg klaret den første skoledel. Faktisk med ret gode karakterer, siger han.

Læsning i 30 minutter dagligt har været en af de faste rutiner på Aabrinken i cirka tre år, de unge beboere og medarbejdere fra opholdsstedet har været flittige gæster på det lokale bibliotek. Men for et år siden søgte og fik Aabrinken doneret en bogsamling fra Læs for Livet og valgte i den forbindelse at indrette en stue på førstesalen i huset til et bibliotek med bogreoler, sækkestole og en stor sofa. Biblioteket har

Kristian, Yanick og Lukas i den stue på Aabrinken, der er indrettet til læserum med bøger og behagelige møbler.

Vores unge læser hurtigere og har fået et bedre ordforråd; det giver ros fra lærerne, og dermed bliver det også lidt sjovere at gå i skole.

Alice Zabell, leder af Aabrinken

gjort læsning endnu mere populært, fortæller leder af Aabrinken, Alice Zabell.

– Før havde vi kun nogle få egne bøger og kørte jævnlige på kommunebiblioteket. Det var hyggeligt, men det har stor positiv værdi, at vi nu har vores eget bibliotek med bogreoler. Det er hurtigt blevet et populært rum i huset, siger hun.

FRA PROTESTER TIL SELVFØLGE

Læsning som daglig rutine indførte Aabrinken på opfordring fra skolerne, hvor stedets unge går, og fordi mange af de unge havde store udfordringer med læseprøverne i skolen, forklarer Alice Zabell. Den nye husregel om læsning affødte i første omgang en del protester fra de unge:

– Det er ikke alle vores unge, der har haft forældre med ressourcer til at læse godnathistorie for dem, da de var små. Læsning har ikke været en naturlig ting, og mange af de unge, der anbringes på Aabrinken, har et lidt anstrengt forhold til skolen. Så der var klager, da vi gjorde daglig læsning til fast praksis, men det blev hurtigt en god rutine.

I dag er det del af husets kultur. Nye unge i huset accepterer uden videre, at læsning er en selvfølge her, og de unge styrer læsningen selv, uden at medarbejderne behøver at blande sig ret meget. I starten skulle læsningen foregå, så snart de unge kom fra skole og havde tanket kalorier nede i køkkenet. I dag læser de, når det passer ind i dagsprogrammet.

Både Kristian Munk, Lukas Larsen og Yannick Holm læser som regel, når de går i seng kl 21.30 og en halv time frem. Om eftermiddagen vil de gerne se deres venner, og de skal også lave lektier og ordne deres pligter i huset, så der er mere ro til at læse ved sengetid, forklarer de.

– Reglen om læsning er, at vi skal læse enten en halv time eller fem sider hver dag, og de voksne i huset tjekker op på, om vi får det gjort. Nogle gange er det lidt svært at nå, men vi har også alle sammen prøvet at blive så bidt af det, vi læser, at vi har ligget og læst den halve nat, siger Yannick Holm.

FLERE SLAGS GEVINSTER

De og de øvrige unge på Aabrinken blev taget med på råd, inden Læs for Livet sammensatte en bogsamling til dem. De tre drenge kunne godt lide at blive spurgt, og at Læs for Livet tog særlige hensyn til de-

res personlige bogønsker. Kristian Munk ønskede sig krimier, tegneserier og drama, mens Yannick Holm gerne ville læse spændingsserier, og begge dele var med i bopakkene. Lukas Larsen interesserer sig for fagbøger om krigsførelse og fik det:

– Flere af bøgerne i vores bibliotek handler om emner, som jeg specifikt har interesse for. Jeg har en drøm om at komme i militæret, så det interesserer mig meget at læse biografier af soldater, der har prøvet det, siger han.

Prioriteringen af læsningen har givet mange flere både direkte og indirekte gevinster end først forventet, vurderer lederen af Aabrinken, Alice Zabell.

– Vores unge læser hurtigere og har fået et bedre ordforråd; det giver ros fra lærerne, og dermed bliver det også lidt sjovere at gå i skole. Det er tiltrængt, for mange af vores unge er ikke vilde med skolen.

Samtidig har læsningen en beroligende effekt, oplever hun:

– Vi arbejder med at lære vores unge at få samling på sig selv og deres tanker, og læsningen har den effekt. De slapper af og får en dejlig ro ved at fordybe sig i en bog og blive fanget af det, de læser. Samtidig lærer de noget.

Læsning er også blevet en naturlig aktivitet for medarbejderne på institutionen. De låner også bøger i biblioteket og sætter sig ned og læser, hvis der er tid.

– På en weekendvagt kan en medarbejder eksempelvis sætte sig med en bog og dermed også fungere som rollemodel. De unge spejler sig i os, og det, vi selv gør, giver vi videre til dem, siger lederen. ●

Læs for Livet

Læs for livet er en nonprofit-organisation, der indsamler gode bøger og donerer skræddersyede biblioteker til institutioner, som arbejder med udsatte børn og unge.

Læs for Livet har eksisteret siden 2012. Egmont Fonden har investeret knap 10 millioner kr. i opbygning og udvikling af Læs for Livet.

Litteratur kan forandre liv

Læs for Livet leverer skræddersyede biblioteker til anbragte børn og unge ud fra devisen om, at lystlæsning giver bedre liv.

Siden 2012 har cirka 130 institutioner, der arbejder med anbragte og andre udsatte børn og unge, fået deres eget bibliotek, doneret af Læs for Livet. I alt står der 100.000 bøger på hylderne i de nye biblioteker, hvor mindst 2.500 anbragte børn og unge hver dag har let adgang til dem. For mange åbner det en helt ny verden, forklarer Læs for Livets stifter og leder Rachel Röst.

– På mange anbringelsessteder er der nærmest ingen bøger, og en del medarbejdere har den tilgang, at børn i dag ikke læser bøger, og at læsning er sko-

lens ansvar. Men når de får bogpakkerne fra os, er den entydige tilbagemelding, at bøgerne vækker begejstring og i høj grad bliver læst.

Bøgerne indsamles fra private, forlag, anmeldere, forfattere og mange andre og bliver samlet i biblioteker på 200-800 bøger, som leveres gratis til institutioner for udsatte børn og unge, eksempelvis børnehjem, familieafdelinger og ungdomspensioner. Bogsamlingen bliver løbende ajourført med nye bøger, og Læs for Livet lærer institutionernes medarbejdere, hvorfor det er vigtigt, at de støtter op om børnenes læsning.

LYSTLÆSNING RYKKER

Når en institution søger om og får bevilget et bibliotek, kommer en af Læs for Livets litteraturguider ud og taler med børnene om, hvilke bøger de gerne vil have. Bogsamlingen bliver så sammensat efter de enkelte børns og unges egne ønsker og ud fra behovet for variation i genrer og sværhedsgrader.

– Mange har ikke før oplevet at have nogen indflydelse på, hvad de læser, men alle er rigtig gode til at sætte ord på, hvad de har lyst til at læse, når jeg spørger dem. Og deres øjne lyser op over at blive spurgt, siger Rachel Röst.

Bogønskerne er vidt forskellige. En vil læse om astrofysik på engelsk, en anden en guide til at score piger, en tredje vil læse biografier om Bob Marley. Og der er i bogdonationerne bøger efter alles individuelle smag, for det gælder om at stimulere lystlæsning, forklarer Rachel Röst.

– At få anbragte børn og unge til at læse af lyst er vigtigt både fagligt og personligt. Mange er bagud fagligt, og en meget mindre andel end blandt andre unge får en uddannelse. Lystlæsning er en vigtig måde, hvorpå man i sit eget

Mange har forældre, der ikke har lært dem at sætte ord på verden, sig selv og egne følelser, og det kan litteraturen hjælpe til.

Rachel Röst, stifter af Læs for Livet

tempo kan træne den boglighed, som kræves i skolen.

EN KUR MOD VIDENSFATTIGDOM

Samtidig er lystlæsning et middel mod den vidensfattigdom, som mange anbragte børn og unge vokser op med, påpeger hun:

– Mange har forældre, der ikke har lært dem at sætte ord på verden, sig selv og egne følelser, og det kan litteraturen hjælpe til. Det er også en vigtig overlevelsesstrategi at kunne trække sig ind i læsning og drømme sig væk eller møde og rumme sig selv.

At få læst bøger højt har også en vigtig tryksskabende funktion for især mindre børn.

– Der ligger en masse omsorg, ro og opmærksomhed i højt læsning, men det er ikke mit indtryk, at det bruges ret meget på institutionerne, men flere af modtagerne af vores bogdonationer har efterfølgende taget højt læsning op, siger Rachel Röst.

Hun er selv børnebogsforfatter, cand. mag. i litteraturvidenskab og tidligere anbragt, og ideen til at etablere Læs for Livet opstod, fordi bøger har haft en afgørende betydning for hendes egen livsbane.

– Jeg voksede op i et dysfunktionelt hjem og lånte på det lokale bibliotek stakkevis af bøger, som jeg gravede mig i. Der mødte jeg kvindelige detektiver og astronauter og andre seje rollemødder, som jeg ellers ikke havde. Men den overlevelsesstrategi blev taget fra mig, da jeg som 16-årig blev anbragt på en ungdomspension. Der var ingen bøger og intet læringsmiljø, og mine ambitioner på egne vegne faldt markant, fortæller hun.

Læsning skaber hygge og sjælero

Bøger fra Læs for Livet har beriget putteritualet på Ladbyhus i Næstved, en behandlingsinstitution for anbragte børn, forklarer pædagog Henriette Hansen.

– Jeg faldt over Læs for Livet og søgte straks, for vi læser fælles godnathistorie hver aften for fem børn, som bor på samme gang. Pædagogen sidder ude i gangen og læser, så alle kan høre med inde fra deres senge. Børnene synes, det er meget hyggeligt, men vi havde kun gamle "De 5-bøger" og tilsvarende gamle bøger med udtryk, som børnene ikke forstod. Så vi søgte om bøger hos Læs for Livet og fik bevilget et helt bibliotek, som også bliver brugt af de store piger; for dem er læsningen også et godt middel til at få et frikvarter fra tankemylderet.

Flere læser

I en SFI-undersøgelse fra 2016 fortæller 46 procent af de anbragte børn og unge, at de regelmæssigt læser bøger – blandt ikke-anbragte er andelen 54 procent. Lidt flere anbragte end i tidligere undersøgelser fortæller, at der er mange bøger der, hvor de bor. Der er især sket en stigning på døgninstitutioner, og SFI peger på, at det kan skyldes initiativer som Læs for Livet og Lær for Livet.

Læs for Livets stifter og leder, Rachel Röst

Det kan give problemer at vokse op i et belastet miljø, men det, vi er igennem, giver samtidig en superpower, andre ikke har, og som kan komme os selv og andre til gode.

David Adrian Pedersen,
formand for De Anbragtes Vilkår

Se vores styrker – ikke kun problemerne

Forskere og praktikere anbefaler, at man ser anbragte børn og unge som både ressourcestærke og sårbare. At have blik for begge dele kan gøre underværker – også i forhold til uddannelse, vurderer blandt andre foreningen De Anbragtes Vilkår.

David Adrian Pedersen begyndte at se på sig selv som en person uden evner og muligheder, da han i 3. klasse blev anbragt på en institution og kom i intern skole: – Allerede dengang så jeg mig selv som et handicappet menneske, der ikke kunne begå sig. Senere tænkte jeg, at hvis jeg endte på en bænk med øl i hånden, så var det vel egentlig ok. Ingen sagde til mig, at jeg kunne noget. Alle talte kun om mine problemer.

I dag læser han psykologi på universitetet og er formand for foreningen De Anbragtes Vilkår. Men

vejen dertil har været brolagt med uddannelsesskift, for det har været svært at frigøre sig fra det problemblik, han blev mødt med, mens han var anbragt: – Der blev under min anbringelse lavet flere test, som viste, at jeg var begavet ud over det normale, men ingen sagde det til mig. Jeg anede ikke, at jeg var velbegavet. Gid nogen havde fortalt mig det, for så havde jeg ikke følt mig så mega håbløs.

Han kan stadig føle, at han må være gået forkert på universitetet, og at undervisere og medstuderende ser skævt til ham. Men nu ved han, at det er anbringelsestidens problematiserende blik, der stadig sidder i ham.

Der er en tendens til kun at se anbragte børn og unges udfordringer. Det er et svigt og spild af ressourcer, og det kan vi som samfund gøre bedre.

Hanne Warming, professor

– I dag ved jeg det og kan sige til mig selv, at det er en fejlprogrammering af min hjerne, når den tror, jeg er handicappet og ikke har noget at gøre på et universitet; men det beredskab havde jeg ikke som barn.

EN SÆRLIG SUPERPOWER

Som formand for De Anbragtes Vilkår arbejder han derfor for at nuancere omverdenens blik på børn og unge, der er anbragt. For det, som han selv og andre har oplevet, mens de er anbragt, giver også værdifulde ressourcer.

– Det kan give problemer at vokse op i et belastet miljø, men det, vi er igennem, giver samtidig en superpower, andre ikke har, og som kan komme os selv og andre til gode i mange sammenhænge, eksempelvis i arbejdsøjemed, siger han.

Dette styrkeperspektiv er dog meget fraværende i fagprofessionelle miljøer omkring anbragte børn, er David Adrian Pedersens erfaring. Når medier og politikere taler om anbragte børn og unge, er deres perspektiv generelt også medlidende og problemfikeret og uden øje for potentialerne, oplever han. Han ser også en perfektionskultur i tiden, der forværrer tendensen til at se anbragte og andre særlige børn og unge som nogen, der er forkerte.

DOBBELTBLIK ER MULIGT

David Adrian Pedersen opfordrer alle til at pudse brillerne og se på anbragte børn og unges måder at være og handle på som både resultat af udfordringer og styrker. Den appel er han ikke ene om. Samme anbefaling giver Hanne Warming, professor i socialvidenskab på RUC og leder af et netop afsluttet fem-

årigt forskningsprojekt "Det særlige som potentiel ressource":

– Der er en tendens til kun at se anbragte børn og unges udfordringer. Det er et svigt og spild af ressourcer, og det kan vi som samfund gøre bedre, siger hun.

Forskningsprojektet, som er støttet af Den Obelske Familiefond, giver også et bud på, hvordan problemet kan løses:

– Vores forskning viser, at det er muligt at se og arbejde med både de muligheder og styrker, der ligger i det særlige, og med den sårbarhed, som er et vilkår for anbragte børn og unge med en opvækst, der afviger meget fra normaliteten. Voksne omkring anbragte børn og unge skal have blik for begge dele.

"Det dobbelte blik" er titlen på en ny bog, som samler konklusionerne fra forskningsprojektet, der fastslår, at potentialerne i et dobbeltblik er særdeles store.

– Mange anbragte børn vil trives bedre, fordi de bliver værdsat, og det vil ofte smitte af på de skolefaglige resultater. Det særlige, anbragte børn og unge kan, kan blive til langt større gavn for dem selv og for samfundet, siger Hanne Warming.

Det særlige kan ifølge professoren have mange former. Det kan være stædighed, evne til at sætte sig ud over fysiske behov som sult, tørst, træthed samt opsathed på at vise, at man kan noget. Det kan også vise sig som modstand mod autoriteter, retfærdighedsfølelse og energi til at kæmpe. Desuden er mange anbragte gode til at tænke i risikoscenarier, at navigere i kaos, at tage meget ansvar, at 'aflure' koder og magtrelationer og at kunne navigere i dem. Styrkerne vil afhænge af, hvad barnet har været ude

for, og hvordan det har reageret på det, påpeger Hanne Warming.

Som led i forskningsprojektet er der udviklet en række praktiske redskaber, som voksne tæt på anbragte børn og unge kan arbejde med for at praktisere det dobbelte blik. Hun ser meget gerne, at arbejdet med dobbeltblikket også vinder indpas i skolerne:

– Mit håb er, at dobbeltblikket også kan udbredes til læreres syn på de børn, der stikker ud, og til klassekammeraterne. Et dobbeltblik kan gøre en kæmpe forskel for de udsatte børn – både nu og som voksne – og det vil kunne bringe inklusionsindsatsen et stort skridt fremad.

SKARPERE BLIK FOR DE UNGES RESSOURCER

En af de institutioner, der har arbejdet systematisk med at se børnenes ressourcer og tage deres perspektiv alvorligt, er Åstedet på Fyn. De har ungesamtaler to-tre gange om måneden uden en fast dagsorden, hvor den unge kan være med til at bestemme indholdet og rammerne, og hvor medarbejderne gør sig umage med at lægge medbragte ideer og intentioner til side.

Denne samtalemodel er en udløber af projektet Styrket Indsats, som Åstedet og 13 andre døgninstitutioner har deltaget i.

– I projektet har medarbejderne givet plads og rum til at opdage, hvor indsigtfulde og ressourcerstærke børnene også er – trods det, de står midt i. Når de voksne lytter og tager de unge seriøst i samtalerne, oplever de unge en anerkendelse af dem, deres perspektiver og ressourcer, siger én af de projektansvarlige i Styrket Indsats, Inger Winther Johannsen.

GØR OP MED PROBLEMDESIGNET

I Foreningen De Anbragtes Vilkår glæder David Adrian Pedersen sig over, at både forskere og praktikere arbejder systematisk med at have blik for anbragte børn og unges styrker og lade dem komme i spil. Men et opgør med den ensidige problemtilgang vil kræve mange indsatser, vurderer han:

– Jeg er henrykt over, at familieplejere og medarbejdere på døgntilbud begynder at arbejde med det her, og det bør samtidig tilgås strukturelt: Der

bør være opmærksomhed om det allerede på uddannelsen af pædagoger og lærere og på kurser for familieplejere.

Han anbefaler, at man samtidig ser på rammerne for anbringelser – fx aflønningssystemet – for at se, om de er med til at fremme problemfikseringen. Endelig foreslår han, at der altid bliver foretaget en egentlig afslutning på den anbragtes forløb, når en anbringelse stopper:

– Ingen satte punktum for de målplaner, der havde fulgt mig under min anbringelse. Så de stod pivåbne i mit eget hoved, og jeg tumlede videre med tanker om, hvorvidt jeg mon nåede de mål, der var meningen, og om jeg mon nu var et fuldgældigt menneske. ●

En positiv forskel

En evaluering, foretaget af det daværende SFI (nu VIVE), tyder på, at projekt Styrket Indsats har gavnnet børnenes trivsel. En større andel af dem kan nu lide at gå i skole, og de har også mindre fravær fra skolen.

Mange af de anbragte børn og unge siger, at de nu bliver mødt af et klart krav om at passe deres skolegang – og at de bedre selv kan se formålet med at gøre det, end før projektet startede. Også personalet oplever, at projektet har gjort en positiv forskel for deres praksis og blik på de anbragte børn og unge, og ikke mindst for samarbejdet med skolerne.

Læs mere om projektet på styrket-indsats.dk.

Evalueringen af projektet kan læses på vive.dk.

Et bedre skoleforløb

Anbragte børn og unge kan få meget mere ud af deres skolegang. Hvis lærerne forstår deres situation og behov bedre. Hvis de får den nødvendige støtte – fagligt og socialt. Og hvis de oplever færre skift og bedre overgange mellem skoler.

Giv anbragte børn en håndsrækning i skolen

Anbragte børn kunne klare sig endnu bedre i skolen, hvis de fik den rette støtte. Tidlig screening, højere forventninger, bedre modtagelse samt en tæt positiv dialog mellem ung, skole og anbringelsessted lyder nogle af anbefalingerne.

Mange anbragte børn har udfordringer, der kan spænde ben for deres trivsel og læring i skolen. De kan være følelsesmæssigt påvirkede af eventuelle omsorgssvigt. De kan mangle den støtte, som et godt læringsmiljø i hjemmet giver. Og de kan have oplevet mange skift i både anbringelsessteder og skoler, som gør det svært at følge med og fastholde venskaber.

Så selvom anbragte børn og unge generelt godt kan lide at gå i skole, og flere gerne vil have en uddannelse, snubler mange på vejen mod målet:

Kun cirka hver anden ung anbragt afslutter 9. klasse med en afgangsprøve og vil typisk gøre det med markant dårligere karakterer end ikke-anbragte. Og over dobbelt så mange, der har været anbragt i familiepleje eller på en institution, er som 30-årige hverken i gang med uddannelse eller i job – sammenlignet med 30-årige, der ikke har været anbragt.

Forskning viser, at en vellykket skolegang er en vigtig beskyttelsesfaktor for udsatte børn, og den

beskyttelse kan blive langt bedre for anbragte børn og unge:

– Anbragte børn har næsten altid behov for særlig støtte i skolen. Nogle behøver en faglig håndsrækning, andre en socialfaglig indsats, og det er meget vigtigt, at skolen leverer det ekstra, der skal til. Dårlig skolegang går meget hårdt ud over anbragte børns trivsel og fremtidsmuligheder, siger Jill Mehllbye, der er programleder for Børn og unge hos VIVE og i gang med et fireårigt forskningsprojekt "Anbringelser af børn og unge", der undersøger, hvordan indsatser påvirker unge anbragtes trivsel og skoleresultater.

Ifølge hende er det blandt andet vigtigt at håndtere den udfordring, at mange anbragte børn og unge oplever at have en svær relation til deres lærere, fx på grund af konflikter og meget fravær. Ifølge det daværende SFI's 2016-undersøgelse af anbragte børn og unges trivsel melder 30 pct. af anbragte elever om konflikter med deres lærere.

EN TIDLIG OG SYSTEMATISK INDSATS

Også den svenske professor Bo Vinnerljung peger på skolens store betydning for anbragte børn og

Ken får hjælp af sin lærer i en matematiktime.

Anbragte børn har næsten altid behov for særlig støtte i skolen. Nogle behøver en faglig håndsrækning, andre en socialfaglig indsats, og det er meget vigtigt, at skolen leverer det ekstra, der skal til.

Jill Mehlbye, programleder VIVE

unge – og på nogle af problemerne i den nuværende indsats:

– Det helt store problem er, at mange anbragte børn mislykkes tidligt i skolen, og vi ved, at det har enorme konsekvenser for deres fortsatte skolegang, uddannelse og livsduelighed.

Det vigtigste modsvar er ifølge Bo Vinnerljung en større systematik i det tidlige arbejde med de anbragte børns læring, så de ikke kommer fagligt bagud tidligt i skoletiden:

Han foreslår, at man i kommunerne systematisk screener alle anbragte børns niveau i læsning og matematik to år efter skolestart – og sætter hurtigt ind med særlig hjælp til de børn, der ikke har knækket koderne.

– Det svarer til, at alle børn skal vaccineres. Den tilgang bruger man allerede overalt i Finland, mens man i svenske kommuner først reagerer, når børnene bliver teenagere og udviser adfærdsproblemer. Jeg vil anbefale danske kommuner at følge det finske eksempel, når det gælder screening, siger han.

Han anbefaler også, at skolerne indfører en minimumsmålsætning for anbragte børns læring:

– Beslut, at de som minimum skal lære at læse i nogenlunde samme takt som andre børn, og at de ikke må komme markant bagud i matematik. Det bør være en overskuelig ambition. Opgaven må ikke opleves så stor, at det demotiverer lærerne, siger han.

FORVENTNINGSFATTIGDOM

Et andet problem er ifølge Bo Vinnerljung den forventningsfattigdom, mange anbragte børn og unge lider under – at de voksne ikke rigtig tror på, at de

kan og vil klare sig i skolen. Han mener, at det i en del tilfælde også gælder skolens lærere:

– Ofte har lærere ikke noget særlig godt kendskab til de anbragte børn, der går i deres klasse, og deres faglige niveau – blandt andet fordi en del anbragte børn ofte skifter skole. Det kan være medvirkende til, at mange lærere har lavere faglige forventninger til anbragte børn end til andre børn, siger han.

Både danske og internationale studier tyder på, at anbragte børn og unge præsterer dårligere i skolesystemet, end de faktisk har evner til, og at de professionelle voksne omkring børnene ofte har lave forventninger til deres præstationer i skolen.

– Forskningen viser, at mange lærere har mere pessimistiske forventninger til anbragte børn, selvom hovedparten faktisk har nogenlunde rimelige forudsætninger for at klare sig godt i skolen. Man taler altid om det mindretal af de anbragte børn, der har så store psykiske og adfærdsmæssige problemer, at de ikke fungerer godt i skolen. Men det store flertal af anbragte børn kunne sagtens klare sig på linje med deres ikke-anbragte kammerater, vurderer Bo Vinnerljung.

TVÆRFAGLIGT SAMSPIL

At gøre op med den forventningsfattigdom, som møder anbragte børn og unge, er også centralt for Herning Kommune, fortæller kommunens direktør for børn og unge, Louise Raunkjær. Flere hundrede medarbejdere på børne- og ungeområdet, herunder lærere på kommunens skoler, har været på kursus hos netop Bo Vinnerljung i at forebygge forventningsfattigdommen.

En særlig faglig screening af anbragte skolebørn er hun dog lidt forbeholden over for:

– Uden målrettet opmærksomhed kan lærere let fejlvurdere anbragte børn og unges kognitive evner, og screening er én måde at tage det problem alvorligt på, men ikke den eneste. Jeg kan godt være bekymret for, om man med en sådan screening kommer til at stigmatisere denne gruppe. Vi arbejder med progression for alle børn – også denne børnegruppe.

Hun peger fx på, at opbakning til skole er et vigtigt element i det program for arbejdet med udsatte børn og unge, Herning Kommune anvender. Det er udviklet efter svensk forbillede og har på mange

Anbragte børn og unge: Gør vores skoledag bedre

Anbragte børn og unge samlet til Egmont Fondens Børnetopmøde 2017 havde blandt andet følgende opfordringer til de voksne om at gøre skoledagens bedre:

Forvent noget af os, og tro på, at vi kan noget.

Se, støt og mød os med overskud og humor.

Lyt, og tag vores erfaringer og ønsker alvorligt.

Sørg for ro og tryghed i klassen.

Skab stabile rammer for vores skoledag, tal med os om skole og lektier, og hjælp os til en god morgen og nok søvn.

Hjælp os til at indgå i klassen, så vi ikke ses på som mærkelige.

Læs mere i rapporten fra børnetopmødet: Lyt til os!
Rapporten findes på egmontfondensbørnetopmøde.dk

Anbragte børn og unge har krav på at møde voksne både i skolen og dér, hvor de bor, som har store forventninger til dem og hjælper dem ind i de sociale og faglige fællesskaber.

Louise Raunkjær, direktør i Herning Kommune

I en tid hvor folkeskolerne skal løfte en stor inklusionsopgave, kan det være en udfordring for skolerne at finde den fornødne tid til at give anbragte børn og unge en særlig hånd i skolen, erkender Louise Raunkjær:

– Tid er bestemt en væsentlig faktor, men vores erfaring er, at vi godt kan løse opgaven, når vi giver lærerne de fornødne kompetence, skaber et tværfagligt fællesskab om opgaven og sikrer opbakning fra skoleledelsen.

DEN VIGTIGE SKOLE-HJEM-DIALOG

Herning Kommune har også introduceret en ny form for samtaler mellem unge, der er anbragt på døgninstitutioner, deres lærere og medarbejdere på døgninstitutionerne, hvor de unge bor. De tre parter skal hver uge dele mindst én positiv historie med hinanden, og det giver lærerne mere øje for ressourcerne hos anbragte unge, og giver de unge større lyst til at gå i skole.

Det vurderer Anders Jonassen, teamleder i CBUF, Center for Børn, Unge og Familier i Herning Kommune, som alle kommunens tilbud til anbragte børn og unge hører under.

– Det ændrer lærerens syn på det anbragte barn, så læreren ikke først og fremmest ser udfordringer, men også styrker, og den unges lyst til at gå i skole vokser. Gevinsterne er så store, at vi nu også gerne vil bruge dialogformatet i familieplejen, siger han.

Læreren afleverer en positiv historie til barnets kontaktperson, som genfortæller historien til barnet. Barnet skal også fortælle en positiv historie fra skolen til kontaktpersonen, som fortæller den videre til læreren. Typisk er det kun tre-fem linjer om små oplevelser fra hverdagen.

– I starten mente nogle lærere, at der slet ikke var noget positivt at skrive, men i dag er det ikke noget problem. Vi oplever, at lærerens syn på den unge anbragte bliver mere positivt, og at de unges selvværd og lyst til at komme i skole vokser, når de opdager, at læreren kan se noget positivt ved dem.

CBUF fik inspiration til det nye skole-hjem-dialogformat ved at deltage i projektet Styrket Indsats, der var støttet økonomisk af Egmont Fonden. ●

måder ændret indsatsen for anbragte børn og unge. Der er blandt andet ansat flere socialrådgivere i kommunen, der hver har ansvar for færre sager. Desuden arbejder kommunens socialrådgivere, sundhedsplejersker og PPR-team tæt sammen indbyrdes og med forældre, netværk, skoler og dagtilbud.

– Anbragte børn og unge har krav på at møde voksne både i skolen og dér, hvor de bor, som har store forventninger til dem og hjælper dem ind i de sociale og faglige fællesskaber. For at lykkes med det, er et godt tværfagligt samarbejde simpelthen en forudsætning. For os var det derfor det rigtige sted at starte, fortæller direktøren.

ANBRAGTE BØRN HAR FORSKELLIGE STØTTEBEHOV

Hun ser mentorordninger som et glimrende tilbud til nogle anbragte skolebørn, mens andre kan have brug for en støtte-kontaktperson på skolen. Men tilbuddene skal være tilpasset den enkeltes behov:

– Anbragte børn og unge har ikke ens behov for støtte; for nogen vil en fast kontaktperson eksempelvis være stigmatiserende. Men vi skal under alle omstændigheder sikre, at alle omkring barnet bakker op om læring og gør det tidligt. Det er ikke nok at satse entydigt på trivsel.

Herning Kommune planlægger nu en særlig skoleindsats kaldet ELEVator, hvor plejeforældre samarbejder med skolen om at kortlægge barnets ressourcer og udviklingsmuligheder; på den baggrund udarbejdes der en handleplan. Et centralt element i indsatsen er desuden at uddanne plejeforældrene i at styrke det sproglige samspil med barnet via såkaldt dialogisk læsning.

Læring og livsduelighed skal følges ad

Anbragte børn og unge opbygger markant større tro på egne evner, rykker sig fagligt og danner nye venskaber, når de får en personlig mentor og deltager i Learning Camps, viser programmet Lær for Livet.

Når det ringer ud på skolerne for sidste gang før sommerferien, stiller de fleste børn skoletasken langt væk, men cirka 100 anbragte børn og unge pakker skoletasken om og tager afsted på lejr. De deltager i Lær for Livet, et landsdækkende seksårigt læringsprogram for anbragte børn og unge, finansieret af Egmont Fonden og indtil videre 41 kommuner. Målet er at styrke børnenes læring og livsduelighed, og det første, nye deltagere stifter bekendtskab med, er Learning Camps – lejre, hvor de sammen med andre børn og unge, der er anbragt, gennemfører intensive læringsforløb med daglig undervisning i dansk og matematik og træning af personlige og sociale kompetencer.

PERSONAL LEARNING

Ud over at træne danskfaglige og matematiske færdigheder arbejdes der på Learning Camps også meget målrettet med at styrke børnenes tro på egne evner og gåpåmod. Et fag har titlen Personal Learning, og her træner deltagerne målrettet deres personlige og sociale kompetencer, og træningen foregår også uden for undervisningslokalerne.

I kantinen, fællessalen og rundt om på gangene på campen hænger farvestrålende plakater, hvor tre udsagn går igen:

- VI UDFORDRER OS SELV.
- VI GØR DET SAMMEN.
- VI BLIVER VED.

De tre udsagn udspringer af det tankesæt, programmet bygger på, forklarer Lær for Livets direktør, Illa

Alexander arbejder frivilligt som lærer på Learning Camp.

Nicklas – deltager på Learning Camp.

Westrup Stephensen. Tankesættet er udviklet af Lær for Livet med inspiration fra en professor i psykologi på Stanford University, Carol Dweck. Lær for Livet bruger det til at udvikle deltagernes tro på egne evner, herunder lære dem også at se modgang og nederlag som muligheder for at blive klogere og mere selvstændig:

– At anbragte børn og unge ofte klarer sig dårligere i skolen end andre børn, hænger blandt andet sammen med, at de ikke har mødt passende krav og forventninger og derigennem udviklet deres personlige og sociale kompetencer. Derfor introducerer vi dem til et dynamisk tankesæt, der giver lyst til læring, åbner for potentialer og styrker deres vedholdenhed i mødet med modstand, siger Illa Westrup Stephensen.

MANGE VOKSNE PR. ELEV

Der er sommerfugle i maven på mange deltagere, da de ankommer til deres allerførste campophold i starten af sommerferien på to efterskoler på Sjælland og Jylland, for de kender ikke hinanden eller de voksne, som de skal undervises af og bo sammen med. Og nervøsiteten hos flere får et ekstra nøk op, da de på andendagen får testet deres niveau i dansk og matematik.

Fakta om Lær for Livet

Hvert år bliver 75-100 nye børn i alderen 9-13 år fra hele landet en del af Lær for Livet. Deltagerne følger programmet i seks år. Det rummer tre indsatser:

- Deltagelse i otte learning camps
- En personlig mentor i hele perioden
- Brobygning til skolen, hjemmet og hverdagen.

Det første år er deltagerne på tre learning camps, de efterfølgende fem år er det én weekend om året. Den allerførste camp er samtidig den længste – to uger.

Lær for Livet er et af de første og største programmer for intensiv læring i Danmark. I kraft af både deltagerantal, varighed og udbredelse er programmet blandt de mest ambitiøse af sin slags – også internationalt.

Læs mere på laerforlivet.dk

Socialpædagogen Henning i samtale med Preben på Learning Camp.

ET BOOST AF FAGLIGHED OG SELVTILLID

Martin Kristensen arbejder til daglig som matematiklærer på en folkeskole og underviser i matematik på Lær for Livets camps. Han oplever, at det har enorm effekt at give anbragte børn og unge mulighed for at komme på en Learning Camp, og han så gerne, at alle anbragte børn fik den mulighed:

– I folkeskolen arbejder jeg også værkstedsorienteret og inkluderer bevægelse, men her har vi de fornødne lærerkræfter til at gøre det på ganske små hold af elever, og det giver et boost, der ikke er tid til i dagligdagen. De rykker både fagligt og i forhold til selvværd, og selvværdet er måske det største udbytte, for det får dem til at trives og sænke paraderne og blive mere åbne for læring, siger han.

Det overordnede mål med Lær for Livet er at give flere anbragte børn og unge fundamentet til at gennemføre en ungdomsuddannelse og på sigt skabe et

godt liv for sig selv. Det er programmets præmis, at det mål kun kan nås via både faglige succeser, øget selvværd og styrket tilhørsforhold til skolen, forklarer Lær for Livets direktør, Illa Westrup Stephensen.

– Styrkelsen af de faglige færdigheder er nødt til at gå hånd i hånd med udvikling af personlige og sociale kompetencer. For at kunne gennemføre en ungdomsuddannelse skal de unge også lære at håndtere modstand og udfordringer og opnå den nødvendige robusthed.

MENTORER GIVER BEDRE SKOLEGANG

Alle børn og unge i Lær for Livet-programmet får også tilknyttet en frivillig mentor – en voksen, som frivilligt hjælper barnet med lektier og giver faglig og social støtte i al den tid, barnet er med i programmet. Mentoren møder typisk barnet eller den unge

>

Broen til hverdagen

Centralt i Lær for Livet er brobygningen mellem programmet og deltagerens egen skole. For det store udbytte, deltagerne får på Learning Camps og ved at have en mentor, skal også komme dem til gavn i hverdagen på deres skole.

På den sidste dag af en Learning Camp er der derfor "skolehjem-samtale", hvor barnets nærmeste voksne er inviteret. Det er typisk enten plejeforældre eller en pædagog fra den institution, hvor barnet eller den unge bor. De får fortalt, hvad barnet har været igennem, og hvordan det har rykket sig fagligt, personligt og socialt.

En udførlig læringsmappe, som udarbejdes for hver enkelt deltager under campen, bliver efterfølgende sendt til både skolen, anbringelsesstedet, kommunen og mentoren, fortæller Illa Westrup Stephensen:

– Børnene får på campen en styrket tro på deres egen evne til at lære, som det er utroligt vigtigt at følge op på på anbringelsesstedet og i skolen, som vi også involverer ved at bede lærerne pege på, hvad barnet især skal arbejde med. Børnene forbereder også på campen en præsentation af, hvad de har lært og skal fokusere på, som de holder, når de er tilbage i klassen.

Lær for Livet holder også kurser, hvor plejefamilier og medarbejdere på anbringelsessteder lærer om det tankesæt, børnene har med hjem fra camp, og hvordan de bakker det op og taler skole og lektier op.

– Mange har ikke gode erfaringer med prøver og skole i det hele taget, så det kan godt få skuldrene lidt op at blive testet. Vi tester for at tilrettelægge den rigtige undervisning til hver enkelt og for at følge deres faglige udvikling, mens de er i programmet. Allerede efter et par dage er skuldrene tilbage på plads hos de fleste, siger Illa Westrup Stephensen.

Hver dags program ligger i faste rammer og er et mix af faglige, sociale og fysiske aktiviteter. Deltagerne har matematik hver formiddag og dansk om eftermiddagen – eller omvendt – og undervisningen foregår overalt: i klasserne, på gangene, i gården og på plænerne omkring skolen.

Undervisningen på lejrene adskiller sig på dette og andre punkter markant fra den, børnene kender fra deres egen skole. Den er i høj grad koblet sammen med fysisk bevægelse, og der er mange flere voksne og mere tid til det enkelte barn end i en typisk folkeskoleklasse. I dansk og matematik undervises campdeltagerne af en uddannet lærer plus lærerstuderende fra programmet Teach First, der under deres uddannelse er i praktik på Learning Camps.

Campmedarbejderne, de lærerstuderende og flere socialpædagoger bistår med at undervise og fungerer som ansvarlige for de opholds- og soveafsnit, hvor deltagerne er indkvarteret under campen.

Lasse løser opgaver på sin tablet, mens Sanne følger med.

At møde andre anbragte unge er en vigtig kvalitet ved Learning Camps. Fra venstre Denis, Carl-Emil og Victoria – med Jessica forrest.

første gang efter den anden Learning Camp, og derefter mødes de cirka en gang om ugen.

De fleste børn og unge oplever, at deres mentor hjælper dem til at blive bedre i skolen. Ni ud af ti er glade for deres mentor og oplever at få hjælp til at lave lektier, og at mentoren får dem til at blive ved med at prøve, selvom noget er svært, viser en undersøgelse, som Epinion i 2017 har lavet til brug for Egmont Rapporten.

Undersøgelsen tyder også på, at udbyttet af at have en mentor stiger over tid. Anbragte unge i de ældre klasser oplever i højere grad end yngre anbragte, at deres mentor får dem til at blive bedre i skolen, lave lektier, giver dem mere lyst til at gå i skole og hjælper dem til at overholde aftaler og at få mere selvtillid.

Også blandt mentorerne er vurderingen, at det lykkes at løfte børnene både skolefagligt og socialt. Det mente 9 ud af 10 adspurgte mentorer i en undersøgelse i 2017.

FORSKERE: UDVID MENTORPROGRAMMET

Jill Mehlbye er programleder for Børn og unge hos VIVE, Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, og ansvarlig for en række forskningsprojekter om anbragte børn og skolegang. Hun vurderer, at Lær for Livet opfylder et udækket behov og er især begejstret for den kombination af læring og livsduelighed, der er programmets grundfilosofi:

– Mange anbragte børn har brug for noget ekstra – enten fagligt eller pædagogisk-socialt. Indsatsen som Lær for Livet giver begge dele og er derfor et super initiativ, som alle kommuner burde have glæde af, siger hun.

Hun er blandt andet begejstret for mentor-elementet og anbefaler at lade Lær for Livet-deltagerne beholde deres mentor, også når de går på en ungdomsuddannelse. Forskning tyder på, at mentorskab kan bidrage til at forebygge, at anbragte unge opgiver at fuldføre en ungdomsuddannelse og kan hjælpe flere anbragte unge igennem en ungdomsuddannelse:

– Anbragte unge mangler kontinuerlig voksenkontakt og nyder godt af at have en mentor som en gennemgående person, der følger med i og engagerer sig i deres læring og uddannelse. Her viser forskningen, at mentorer kan understøtte udsatte unge under en ungdomsuddannelse, siger Jill Mehlbye.

Professor Bo Vinnerljung, som sidder i Lær for Livets advisory board, er på samme linje:

– Det vil være en god ide med mentorprogrammer på ungdomsuddannelserne, hvor anbragte unge har et forfærdeligt højt frafald, siger han.

Han henviser til statistikken, der viser, at tre ud af fire ikke-udsatte elever har gennemført en ungdomsuddannelse inden for seks år, efter de har afsluttet 9. klasse. Blandt anbragte børn og unge er det kun hver femte. Derfor foreslår han, at mentorskabet skal fokusere på at forebygge frafald.

Han anbefaler også mentorstøtte til det i dag ret lille mindretal af tidligere anbragte, der tager en videregående uddannelse. I USA og England er der gode erfaringer med støtteprogrammer for anbragte børn, der går i gang med en universitetsuddannelse.

Foreløbige resultater

Et forskerhold fra Institut for Uddannelse og Pædagogik på Århus Universitet (DPU) følger Lær for Livet og undersøger, hvilken effekt programmet har på deltageres faglige og sociale udvikling. En samlet evaluering forventes i 2020.

Programmets egne, foreløbige målinger viser, at deltagerne på deres første Learning Camp gennemsnitligt gør **tydelige faglige fremskridt**, både når det gælder stavning, matematik og især læsning. Alle deltagerne siger, at programmet giver flere venner, og 7 ud af 10 oplever at få **mere selvtillid** ved at deltage.

Børnene er ikke selv i tvivl om, at programmet gavner dem fagligt. To ud af tre oplever, at de er **blevet bedre i skolen** af at være med i Lær for Livet, og at de har lært ting, som gør, at de **tror mere på, at de kan få en uddannelse**. Det viser svar fra 170 børn, der har været en del af Lær for Livet programmet imellem ét og fire år, og som i foråret 2017 blev interviewet af Epinion. Godt 40 pct. giver udtryk for, at Lær for Livet har givet dem **større lyst til at gå i skole**.

At Lær for Livet er et attraktivt tilbud for anbragte børn, er også vurderingen i de 41 kommuner, som Lær for Livet samarbejder med. Blandt 144 sagsbehandlere og kommunale kontaktpersoner vurderer 88 procent, at Lær for Livet **bidrager positivt til barnets faglige udvikling**, og 86 procent vurderer, at Lær for Livet **bidrager positivt til barnets personlige og sociale udvikling**, viser en undersøgelse, som Lær for Livet har gennemført.

Forskere advarer: Skolepauser og skoleskift går ud over anbragtes læring

Måneder helt uden skolegang er realiteten for mange anbragte børn, der også skifter skole tre gange oftere end andre børn. De, der skifter skole, klarer sig dårligere til eksamen og i deres videre uddannelse, viser ny undersøgelse.

Anbragte børn og unge har markant flere og længere perioder, hvor de slet ikke er indskrevet i en skole, og samtidig mange flere skoleskift end deres jævnaldrende kammerater, viser to helt nye danske undersøgelser.

I løbet af deres samlede skoleforløb har gruppen af anbragte børn op til seks gange så mange perioder helt uden skolegang end andre børn, og disse perioder varer typisk i flere måneder. Det viser en særkørsel, der er foretaget for Egmont Fonden af VIVE, Det Nationale Forskningscenter for Analyse og Velfærd.

Eksperter har længe peget på, at anbragte børn og unge har mange og lange ufrivillige skolepauser, men det samlede omfang har ikke hidtil været dokumenteret. De nye tal fra VIVE viser:

→ 20 pct. af de anbragte børn har i løbet af deres skolegang en periode, hvor de slet ikke er indskrevet i nogen skole – nogle få af dem har endda to eller flere perioder. Kun 4 pct. af de ikke-anbragte har sådanne skolepauser.

→ Af de anbragte børn, som har skolepauser i grundskolen, har cirka 40 pct. været uden skolegang i mere end to måneder (60 kalenderdage). Se også figur på side 46.

Forsker Rikke Fuglsang Olsen, der har gennemført særkørslen, peger på, at anbragte børn og unges ret til undervisning ikke er opfyldt:

– At så mange anbragte børn og unge i mange og lange perioder ikke modtager undervisning, harmonerer ikke med, at vi i Danmark har en lovfæstet undervisningspligt, som også må forstås som en ret til undervisning. De skoleløse perioder må alt andet lige for-

Skoleskift, skolepauser og almindeligt fravær

Anbragte børn og unge har sammenlignet med andre børn markant flere skoleskift og flere og længere skolepauser. Oveni dette kommer et højere almindeligt fravær:

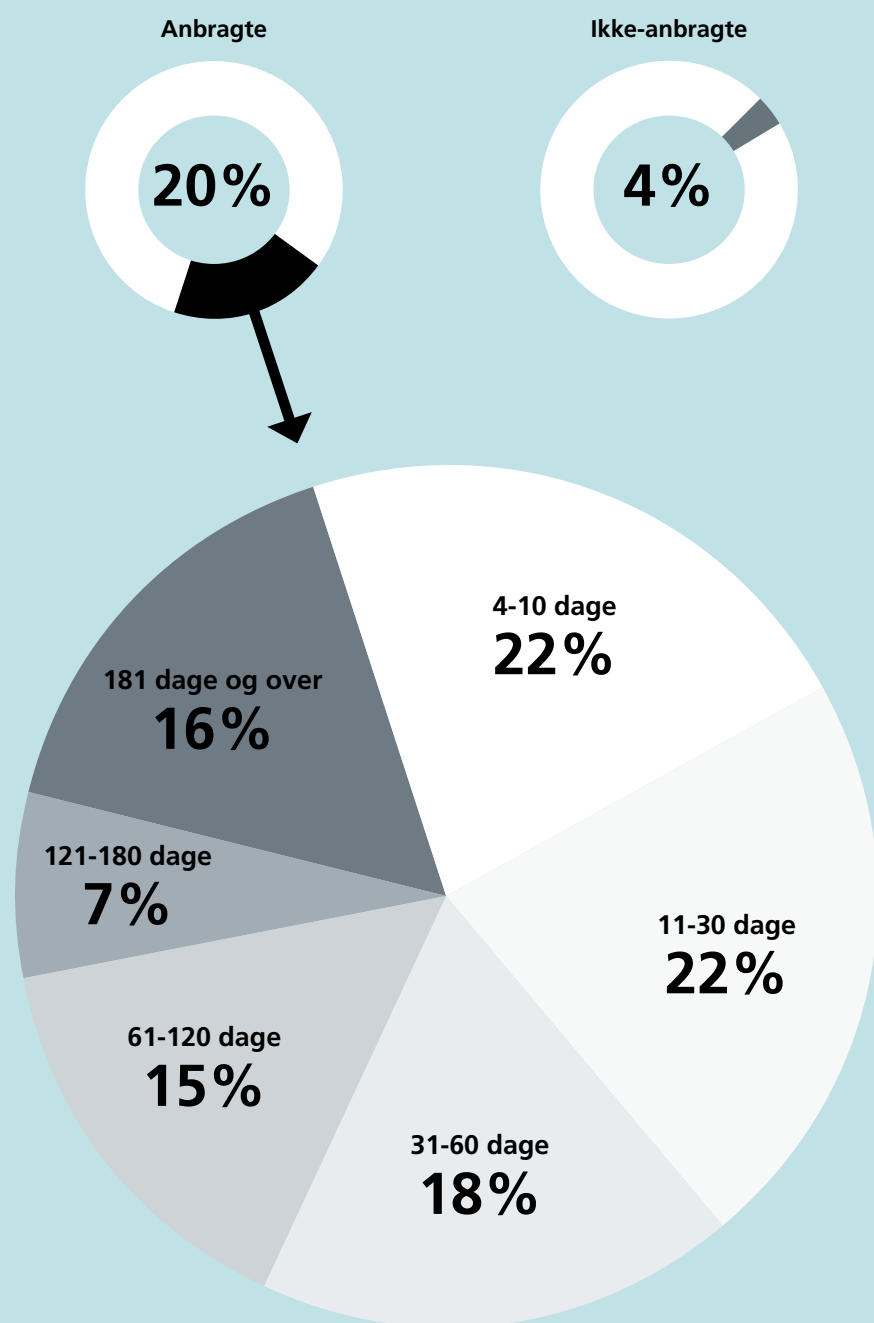
→ **Skoleskift** er elevers skift fra én skole til en anden. Det kan være i forbindelse med flytning til en anden kommune, overgang fra intern skole til folkeskole eller til et andet skoletilbud.

→ **Skolepauser** er de perioder, hvor en elev slet ikke er indskrevet i en skole. Pauserne opstår fx i forbindelse med skoleskift. Skolepauser tæller således ikke med i opgørelsen af det almindelige fravær.

→ **Almindeligt fravær** er det løbende fravær i skolen, såvel sygefravær som lovligt og ulovligt fravær. Anbragte børns fraværsporcet er på 6,8 – højere end ikke-udsatte børns på 5,3.

Anbragte børn har langt flere skolepauser ...

Andel af en årgang, der har mindst én skoleløs periode i løbet af grundskolen

... og mange af pauserne er langvarige

Pausernes samlede længde i løbet af skolegangen

NOTE: Alle tal vedrører skolegangen til og med 2016 for den årgang, der er født i 2001.

KILDE: VIVE: ANBRAGTES SKOLEPAUSER, NOTAT 2017.

ventes at gøre det sværere at gennemføre grundskolen, trives socialt og opnå gode skoleresultater.

PAUSER ER GIFT

Professor Inge Bryderup har i undersøgelsen "Familiepleje i Danmark" set på de skolefri perioders udbredelse og betydning for børn og unge i familiepleje. Hun er overbevist om, at de skolefri perioder skader deres læring og trivsel.

– Skolepauserne er mange og ofte lange, og hver gang sættes læringen i stå i en periode, siger Inge Bryderup.

Pauserne opstår typisk, når et barn skifter anbringelsessted. Hvert tredje skift er ifølge Inge Bryderups undersøgelse ikke planlagt, og der er derfor ofte ikke inden skiftet fundet en relevant ny skole det nye sted, barnet flytter hen, forklarer hun.

Skolepauserne kan også skyldes mobning eller mistrivsel, som får anbringelsesstedet til at skønne, at barnet eller den unge har brug for en pause fra skole. Men den slags brud i skoleforløbet vil oftest kun forværre problemerne, vurderer Jill Mehlbye, programleder for Børn og unge hos VIVE og ansvarlig for en række forskningsprojekter om anbragte børn og skolegang.

– Denne gruppe børn er i forvejen udfordret både fagligt og socialt, og skolepauser gør kun ondt værre. Pauserne er meget uhensigtsmæssige, og mange anbragte børn og unge lider under dem, siger hun.

Også formand for De Anbragtes Vilkår, David Adrian Pedersen, vurderer, at langvarige fraværsperioder er problematiske:

– Længerevarende fravær er gift både fagligt og socialt, for man kommer uden for fællesskabet. I forvejen bliver mange anbragte børn mobbet, og hvis du så også er meget væk, bliver det tit værre. Anbragte har også ofte en følelse af at være anderledes og forkert, og så er det endnu mere sårbart at være væk fra gruppen. Et fællesskab mærker, hvis du er usikker og desperat prøver at være med.

ET KOMMUNALT ANSVAR

Både Jill Mehlbye og Inge Bryderup opfordrer kommunerne til at sikre et bedre samarbejde mellem skole og anbringelsessted samt mellem kommuner, når et barn flytter til et nyt anbringelsessted i en anden

Denne gruppe børn er i forvejen udfordret både fagligt og socialt, og skolepauser gør kun ondt værre. Pauserne er meget uhensigtsmæssige, og mange anbragte børn og unge lider under dem.

Jill Mehlbye, programleder VIVE

kommune, så skoleskiftet ikke fører til en længere skolepause.

– Der skal handles hurtigere, for det er en ond cirkel, når barnet er væk fra skole længe; så falder trivsel og lysten til at gå i skole. At forebygge skolepauserne kræver bedre samarbejde mellem myndigheder. Det er ressourcekrævende, men betaler sig, for fravær øger risikoen for, at det anbragte barn ikke får en uddannelse, siger Jill Mehlbye.

Inge Bryderup mener, at kommunerne bør sikre, at når anbragte børn flytter, skal der straks være et skoletilbud parat.

– Det er kommunens ansvar at finde et relevant undervisningstilbud, og det er ikke rimeligt, at børn med så store belastninger skal have lange perioder uden skolegang, for skolen er disse børns bedste chance for at klare sig godt i fremtiden.

Herning Kommunes direktør for Børn og Unge, Louise Raunkjær, mener, at kommuner skal gøre sig meget umage for at forebygge skolepauser:

– Det er et svært problem, som vi endnu ikke har løst i Herning Kommune. Men jeg tror, at vores generelt styrkede indsats over for de anbragte børn og unge giver os bedre forudsætninger for at forebygge skolepauser, fordi vi nu reagerer hurtigere på tegn på dårlig trivsel, og fordi vi har færre sammenbrud i anbringelser end tidligere.

Fakta om beregning af skolepauser

Notatet Anbragtes skolepauser er udarbejdet for Egmont Rapporten af Rikke Fuglsang Olsen og Asger Graa Andreasen, begge VIVE.

Datagrundlaget består af registerdata på børn født mellem 2001 og 2009. For hver årgang sammenlignes skolepauser for børn, der er eller har været anbragt frem til og med 2015, med børn, der hverken har været anbragt eller modtaget forebyggende foranstaltninger i samme periode.

Skolepauserne er opgjort som perioder (på mere end tre dage), hvor et barn er udskrevet fra ét skoletilbud uden at være indskrevet i et nyt.

I figuren på side 46 bruges årgang 2001 som udgangspunkt, da det er muligt at følge disse børn gennem næsten hele deres grundskoleforløb.

Læs hele notatet på Egmontfonden.dk.

Fakta om undersøgelsen af skoleskift

Undersøgelsen "Tidligere anbragte og uddannelsessystemet" er gennemført på VIVE af Rikke Fuglsang Olsen og Christopher Jamil de Montgomery.

Den kortlægger skoleforløb og uddannelsesstatus for knap 3.000 tidligere anbragte unge. Undersøgelsen bygger på data fra 2013, hvor de unge var 18 år, og sammenholder oplysninger om deres skolegang, dengang de gik i udskoling, med deres uddannelsessituation som 18-årige.

FOREBYG OGSÅ SKOLESKIFT

Oveni skolepauserne udfordres anbragte børn og unges skolegang af hyppige skoleskift. En anden nylig videnskabelig undersøgelse fra VIVE har set nærmere på, hvor ofte anbragte børn og unge skifter skole – og det sker så hyppigt, at der er brug for handling, vurderer forsker Rikke Fuglsang Olsen, der også er medforfatter til undersøgelsen om skoleskift.

– Vores data viser, at anbragte i snit skifter skole tre gange så hyppigt som ikke anbragte. Det understreger, at der er brug for mere opmærksomhed på at forebygge anbragte børn og unges hyppige skoleskift, siger hun.

Forskerne fandt et tydeligt *sammenfald* mellem hyppige skoleskift og at klare sig skidt i skolen og ikke være i gang med uddannelse.

– Vi kan ikke definitivt sige, at dårlige skoleresultater og manglende uddannelse *skyldes* skoleskift. Men vi kan se, at hyppige skoleskift i særlig grad kendetegner anbragte unge, der også har fået lave karakterer ved folkeskolens afgangsprøve i dansk og matematik og ikke er i uddannelse, siger Rikke Fuglsang Olsen.

Hun henviser også til tidligere forskning, der peger på, at det at skifte skole *for alle børn* er en "omplantning", der rækker langt videre end det rent faglige skift af lærere og undervisningsforløb. Barnet står også i et nyt socialt miljø med nye roller og forventninger til sig selv, kammerater og lærere, og dermed uden den stabilitet, sammenhæng og forudsigelighed, som er vigtig for læring og udvikling – endda i særlig grad for anbragte børn.

UNDGÅ SKIFT MIDT I SKOLEÅRET

Rikke Fuglsang Olsen opfordrer på den baggrund kommunerne til at gøre en større indsats for, at anbragte børn og unge i højere grad kan fortsætte på samme skole, selv om der sker et skift i anbringelsen:

– Der kan være gode grunde til skoleskift, hvis et nyt anbringelsessted fx ligger langt fra den hidtidige skole. Og nogle gange kan en ny skole også være bedre for barnets læring og udvikling. Men hvis skolegangen ellers fungerer, bør det generelt tilstræbes, at barnet ikke skal flytte skole, siger hun.

De anbragte unge har også signifikant flere skift midt i skoleåret end ikke anbragte – og disse skoleskift er endnu mere skadelige, så dem er der ekstra

Vores data viser, at anbragte i snit skifter skole tre gange så hyppigt som ikke anbragte. Det understreger, at der er brug for mere opmærksomhed på at forebygge anbragte børn og unges hyppige skoleskift.

Rikke Fuglsang Olsen, forsker VIVE

god grund til at forsøge at begrænse, mener Rikke Fuglsang.

– Skoleskift i løbet af året er formentlig mere forstyrrende, fordi barnet så bryder op midt i ét undervisningsforløb og skal forsøge at koble sig på et helt nyt. Eleverne risikerer dermed et ringere udbytte af undervisningen, siger hun.

Rikke Fuglsang Olsen ser også en fare for, at hyppige skoleskift kan betyde, at det anbragte barns lærere ikke får tid til – eller opgiver – at opbygge en god relation og et ordentligt kendskab til barnet, før det skifter skole igen.

På baggrund af undersøgelsen anbefaler hun også, at de enkelte anbragte elevers læringsniveau bliver grundigt og professionelt udredt og vurderet, så lærerne får et bedre grundlag for at støtte og udfordre dem på den bedste måde. Den viden vil også være nyttig for såvel anbringelsesstedet som for barnet selv. ●

Hjælp os godt videre efter grundskolen

Anbragte unge vil typisk gerne have en ungdomsuddannelse, men ret få gennemfører. Mange savner opbakning til at indfri drømmen om en uddannelse.

Anbragte unge er særligt udfordrede, når det gælder om at gennemføre en ungdomsuddannelse, og de behøver voksnes hjælp til at komme godt i gang. Det er det entydige signal fra Egmont Fondens Børnetopmøde 2017.

Her diskuterede 30 anbragte børn og unge blandt andet, hvordan de kan få en god overgang til ungdomsuddannelse og nåede frem til en række anbefalinger til voksne omkring dem.

Mange af de anbragte unge ser det at starte på en ungdomsuddannelse som en spændende, frisk start. En mulighed for at få nye venner, gode lærere og mere frihed. Men en del er også usikre på, om de kan følge med fagligt, når niveauet er højere, og lærerne ikke kender dem og kan tage særlige hensyn. Og nogle bekymrer sig også meget over at skulle indgå i nye sociale fællesskaber og er bange for ikke at blive accepteret eller at blive forskelsbehandlet.

En af anbefalingerne fra de unge er derfor at "understøtte en god introduktion til nye lærere og kammerater, så vi bliver en del af fællesskabet, og så der tages særlige hensyn, hvis vi har særlige behov".

Overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse foregår på et tidspunkt, hvor den unge befinder sig i grænselandet mellem barn og voksen, men

stadig har brug for et solidt rygstød. En anden vigtig anbefaling fra topmødet lyder derfor:

"Hjælp os med at få en tryk ramme om ungdomsuddannelse og start på uddannelse – så vi ved, hvor vi skal bo, og kan koncentrere os om læring."

SLIP OS LANGSOMT

Det er også meget vigtigt, at der er voksne, som holder lidt fast i anbragte unge og tidligere anbragte, indtil de er færdige med en uddannelse, fastslår topmødedeltagerne. De efterspørger en blødere overgang, hvor de voksne kan følge og være der for dem i overgangen til såvel uddannelse som voksenlivet generelt.

Også Foreningen De Anbragtes Vilkår understreger, at plejeforældre og døgninstitutioner ikke må give for hurtigt eller pludseligt slip på unge anbragte, når de er ved at være voksne og starter på en ungdomsuddannelse:

– I modsætning til andre studerende har vi ikke en far, vi kan ringe til, hvis computeren bryder sammen, eller der er brok med en underbo. Den slags forstyrrer og tager energi fra studiet, når man skal klare det helt alene, siger foreningens formand, David Adrian Pedersen.

Erfaringer og synspunkter blev livligt udvekslet på Egmont Fondens Børnetopmøde 2017 – her mellem Nikolaj, Patrick og Caroline E.

FOTO: UNTOLD

FOTO: UNIROUD

Anbragte børn og unge: Slip os ikke for tidligt

Anbragte børn og unge samlet til Egmont Fondens Børnetopmøde 2017 havde blandt andet følgende opfordringer til de voksne om at hjælpe dem godt videre til en uddannelse efter grundskolen:

Hav ambitioner på vores vegne, og tro på, at vi godt kan klare at tage en uddannelse.

Anerkend, at vi snart er voksne med brug for gradvist at få større frihed til selv at bestemme rammerne om vores liv.

Hjælp os med at få en tryk ramme om ungdomsuddannelse og start på uddannelse – så vi ved, hvor vi skal bo og kan koncentrere os om læring.

Understøt en god introduktion til nye lærere og kammerater, så vi bliver en del af fællesskabet, og så der tages særlige hensyn, hvis vi har særlige behov.

Hold lidt fast i os, indtil vi er færdige med en uddannelse.

Læs mere i rapporten fra børnetopmødet: Lyt til os!
Rapporten findes på egmontfondensbørnetopmøde.dk

BEHOV FOR EKSTRA STØTTE

De Anbragtes Vilkår tror også, at det vil give anbragte unge en bedre start på en ungdomsuddannelse, hvis lærere på ungdomsuddannelserne vidste lidt mere om, hvad det vil sige at være anbragt:

– Det ville øge forståelsen og tilliden mellem elev og lærer, hvis læreren vidste, at her er en ung, der har været eller er anbragt, og måske reagerer lidt anderledes end sine kammerater og måske behøver lidt ekstra støtte – men uden at behandle den pågældende som unormal, siger foreningens formand, David Adrian Pedersen.

I det hele taget er det at starte på en ny skole eller uddannelse særlig udfordrende for anbragte børn og unge – blandt andet fordi mange har et stort ønske om ikke at skille sig ud. Københavns Kommunes Videnscenter for Anbragte Børn og Unge (VABU) anbefaler derfor plejeforældre, kontaktpædagoger og skolelærere at tale med barnet eller den unge om, hvad der fortælles om dem, til hvem og hvornår – eksempelvis når de skal præsenteres i en ny skole.

I Kalundborg Kommune er der etableret et mentorlignende tilbud til anbragte og andre unge, som har behov for støtte til fastholdelse i ungdomsuddannelse. Der er oprettet en tværfaglig og tværsektoriel ungeenhed med et bredt kendskab til støttemuligheder for unge, der har brug for noget ekstra i forhold til at komme godt i gang med voksenlivet.

Når unge bliver tilknyttet ungeenheden, får de en guide, der samarbejder med og koordinerer tiltag fra alle relevante afdelinger i kommunen, eksempelvis jobcenter, voksenafdelingen og Center for Børn og Familie.

NY AFTALE KAN GAVNE ANBRAGTE UNGE

En fast kontaktperson til unge med brug for det er også et centralt element i den politiske aftale om en forberedende grunduddannelse, FGU, der blev indgået i oktober 2017. Aftalen skal sikre bedre veje til uddannelse og job for unge, der ikke går den lige vej fra folkeskolen til ungdomsuddannelse og uddannelse, herunder flertallet af anbragte børn og unge.

Det skal blandt andet ske ved, at unge, der af personlige eller sociale årsager har behov for støtte fra flere instanser, tilknyttes én gennemgående kontaktperson, der følger den unge i overgangene og støtter den unge frem mod at søge og gennemføre en ungdomsuddannelse (eller beskæftigelse).

“Det er centralt, at det er en voksen, som tør være en autoritet, der kan sætte sig ind i den unges perspektiv, og som hele tiden har for øje, at indsatsen skal bidrage til at gøre den unge selvhjulpne,” hedder det i aftalen. ●

Bristede drømme

Flertallet af anbragte børn vil gerne have en kompetencegivende uddannelse. I en undersøgelse svarer en tredjedel, at de gerne vil have en erhvervsuddannelse. Lige så mange vil gerne have en videregående uddannelse.

Men seks år efter 9. klasse har kun 20 procent af de tidligere anbragte unge gennemført en ungdomsuddannelse mod 76 procent af ikke-udsatte unge.

Dette dårlige udgangspunkt viser sig også i statistikken over, hvor mange tidligere anbragte der fuldfører en kompetencegivende uddannelse. Det har kun godt en tredjedel af dem gjort (inden de fylder 30 år) – blandt ikke tidligere anbragte er det tre ud af fire.

I gruppen af 30-årige tidligere anbragte, som det lykkes at gennemføre en kompetencegivende uddannelse, får to ud af tre en erhvervsfaglig uddannelse; kun hver tredje får en (typisk kort eller mellemlang) videregående uddannelse.

KILDER: SFI: ANBRAGTE BØRN OG UNGES TRIVSEL 2016; KL: DE UDSATTE BØRN, NØGLETAL 2017; KL: ANALYSE AF SKOLEGANG OG UDVIKLING I VOKSENLEVENET BLANDT PERSONER, SOM HAR VÆRET ANBRAGT UDEN FOR HJEMMET SOM BARN (2015).

Et kærligt skub

Når man ikke bor hos nogen af sine biologiske forældre – og måske har oplevet svigt – har man et særligt behov for at høre til og føle sig støttet og udfordret. Af voksne, der ikke kun er professionelle. Og i miljøer, hvor man kan knytte venskaber med andre børn og unge.

Nathalie & Anders

Som anbragt på et behandlingshjem havde Nathalie som teenager dygtige pædagoger omkring sig. Men ingen formåede for alvor at fjerne den omsorgssvigtede piges mistillid til verden. Før hun mødte Anders.

Da jeg stod på scenen i min efterskoles dramaforestilling, var der en blandt publikum, der betød ekstra meget: Min gamle pædagog Anders, som havde kæmpet for mig, siden jeg som 12-årig blev anbragt uden for hjemmet.

Han var der med kone og barn, og da tæppet gik ned, kom de med gaver og blomster til mig. Jeg var ved at revne af stolthed. Da de havde sagt farvel og var ved at gå, løb datteren tilbage for at give mig et kæmpe kram. Jeg var rørt til tårer. Jeg havde mødt hende et par gange, men jeg kendte hende ikke så godt. Alligevel var det som om, at hun kendte mig.

I debatten om udsatte børn og unge spørges der ofte: Hvad virker? Hvad er nøglen?

En af mine vigtigste nøgler var min pædagog Anders. Han lærte mig at stole på andre mennesker, og at jeg kan langt mere, end jeg selv tror. Han viste mig vejen tilbage til livet. Uden ham var jeg aldrig kommet så langt, som jeg er i dag.

EN OMVENDT KONG MIDAS

Fra jeg var 12 år til jeg blev 16 år, var jeg anbragt på et behandlingshjem. Jeg var det, man kalder et 'omsorgssvigtet barn'. Jeg er vokset op i et hjem præget af skift, ustabile forældre, konflikter, skænderier, usikkerhed og psykisk vold.

Fra jeg var syv år, var jeg konstant bange og ked af det. Da jeg var 10, var jeg nærmest selvmords-truet. Ingenting fungerede for mig, og jeg følte mig som en omvendt Kong Midas: Alt, hvad jeg rørte ved, gik i stykker. Jeg har skiftet skole flere gange, end jeg kan tælle til.

Som 11-årig blev jeg indlagt på Børnepsykiatrisk Afdeling på Bispebjerg Hospital og efterfølgende anbragt på behandlingshjem. Noget af det sværeste ved at være anbragt var forholdet til pædagogerne.

Jeg har haft mange dygtige og søde pædagoger, men alligevel følte jeg mig som en klient, der blev passet af folk, som blev betalt for at holde af mig. Det blev tit brugt imod dem. "Du er her kun, fordi du bliver betalt for det!" råbte jeg.

FOTO: SILLE VEILMARK

Jeg har haft mange dygtige og søde pædagoger, men alligevel følte jeg mig som en klient, der blev passet af folk, som blev betalt for at holde af mig.

Nathalie, tidligere anbragt

Kernen i at være omsorgssvigtet er, at man er blevet svigtet af de mennesker, som man burde kunne stole allermost på; dem, som skulle være ens værn mod resten af verden. Det resulterer i en enorm mistillid til verden. Den mistillid sikrer ens overlevelse. På den anden side er mistilliden også ødelæggende, fordi man skubber alle mennesker væk. Det er den mistillid, pædagogerne har til opgave at mindske eller fjerne. Anders havde succes med det.

ROEN SELV

Da jeg mødte Anders første gang, tænkte jeg: "Han skal fandeme ikke være min primærpædagog".

Jeg prøvede at overtale afdelingslederen til at give mig en anden flere gange, men det fik jeg bestemt ikke igennem.

Jeg fik ved ankomsten et beløb til at indrette mit værelse, og det var Anders, som skulle shoppe med mig. Jeg spurgte demonstrativt højt foran ham, om det ikke kunne være en anden, men det fik jeg heller ikke lov til.

Jeg var høflig, venlig og afmålt, når jeg talte til ham og fravalgte hans selskab, så snart jeg havde muligheden for det. Jeg brokkede mig også højlydt over ham, mens han hørte på det. Han tog det helt roligt og afslappet. Grinede af det og jokede med et "så let slipper du ikke af med mig".

Jeg hadede at tage en konflikt med ham, fordi jeg ikke kunne gøre ham vred. Og vrede var det eneste sprog, jeg forstod. Anders er det roligste men-

neske, jeg nogensinde har mødt, og jeg kunne ikke snuppe, at han ikke blev vred på mig.

TILLIDSERKLÆRING

Pædagogerne på behandlingshjemmet vidste alt om os; det var grænseoverskridende. Jeg følte mig genemsigtig, udstillet og helt uden privatliv. De var involveret i alle dele af vores liv og registrerede hvert et skridt, vi tog.

Jeg spurgte tit Anders, hvorfor han skulle vide alt om mig, når jeg intet vidste om ham. Han var en meget privat person, og hans liv uden for behandlingshjemmet og pædagogrollen kendte jeg kun lidt til.

Men en dag besluttede han sig for at vise mig noget af sit liv. Vi havde været i BonBon-Land, og efterfølgende kom hans kone og datter og hentede ham, for at jeg kunne hilse på dem. Jeg følte det som en enorm tillidserklæring. Han lod mig møde de mennesker, som var vigtigst for ham, fordi han stoledede på mig.

Var jeg det mindste i tvivl om, hvor meget han betød for mig, skulle jeg snart finde ud af det. En dag samlede de voksne alle os børn i sofaerne i stuen, og afdelingslederen fortalte, at Anders havde fået job som afdelingsleder på en anden afdeling på institutionen.

Jeg fik at vide bagefter, at det var meningen, at jeg skulle være blevet forberedt på forhånd, men på grund af en misforståelse var det ikke sket. Jeg var heller ikke forberedt på min egen reaktion. Tårerne trillede ned af kinderne på mig, og for at de andre børn ikke skulle opdage det og bruge det mod mig senere, lagde jeg nakken helt tilbage og stirrede op i loftet, under resten af mødet.

Det var der, det gik op for mig, hvor vigtig Anders var for mig, hvor meget jeg stoledede på ham, og hvor tryk jeg var ved ham. Det havde taget ham halvanvendt år at nå dertil. Jeg blev så ked af, at et menneske, som jeg endelig havde lært at stole på, nu skulle forlade mig.

Nogle måneder senere flyttede jeg ned på Anders' nye afdeling, og han blev min primærpædagog igen, selvom afdelingsledere normalt ikke havde primærbørn. Jeg er ikke i tvivl om, at flytningen var Anders' værk.

UD I VIRKELIGHEDEN

Kort tid efter besluttede Anders sig for, at jeg skulle begynde i en almindelig folkeskole uden for behandlingsstedet. Indtil da var jeg blevet undervist af behandlingshjemmets lærere på den interne skole.

Jeg havde gået til gymnastik i den lokale forening, og det var gået ganske godt, så jeg havde nogle gode, men spæde erfaringer med verden udenfor, men jeg var fuldstændig afvisende over for ideen om udeskole. Anders måtte være blevet skør. Den udfordring kunne jeg umuligt klare.

Men Anders kendte mig bedre, end jeg selv gjorde. Jeg tænkte over det i et par måneder, og til sidst indvilligede jeg i at overveje det. Han fandt en skole, som lå midt imellem min mors hjem og behandlingshjemmet, for det var planen, at jeg skulle flytte hjem året efter. Han havde gjort sig umage med at finde en stabil og socialt ressourcestærk klasse med en god klasselærer.

Han var med mig til det indledende møde og kørte mig i skole de første par dage. Han var ved telefonen, så jeg kunne ringe, hvis jeg havde brug for det. Det var den største udfordring, jeg nogensinde har stået overfor.

Den første dag ville jeg overhovedet ikke ind på skolen, men sad i Anders' bil og græd og skreg. Det krævede alle de overtalelsesevner, han havde, at få mig til at gå derind. Han skulle næsten slæbe mig. Men når han sagde, at han troede på mig, så troede jeg på ham. Det var dét, vores relation kunne.

Når han bad mig om noget, så gjorde jeg dét, fordi jeg stoledede på, at han vidste og gjorde, hvad der var bedst for mig. Så jeg gik ind på skolen og fik en folkeskoleafgangseksamen og nye venner. Og vigtigst af alt: Det var det første skridt tilbage til et normalt liv, som jeg brændende ønskede mig. Jeg kunne aldrig have taget det uden ham.

Da jeg flyttede hjem, sørgede Anders for at forblive min kontaktperson, selvom det lå ud over hans job på behandlingshjemmet. Det betød, at jeg altid kunne ringe, når jeg havde brug for støtte, fx hvis det var svært i skolen. Så stod jeg uden for klassen og græd i telefonen, men han beroligede mig og hjalp mig med at løse den situation, jeg var havnet i.

Han tog med til møder, jeg skulle til. Indimellem kom han og hentede mig fra skole, og så hyggede vi os bare. Det var en enorm trykthed og støtte, efter jeg havde forladt behandlingshjemmet.

Anders har haft en enorm betydning i mit liv. Alle omsorgssvigtede børn burde få en Anders. Men det er desværre ikke virkeligheden.

Anders kom til min folkeskoleafslutning, til teaterforestillinger på efterskolen, og da jeg blev student. Jeg besøgte ham og hans familie, og jeg var med til hans bryllup. Ligesom han skal med til mit, hvis jeg engang skal giftes.

IKKE PÆDAGOG, BARE GO'

Anders har haft en enorm betydning i mit liv. Alle omsorgssvigtede børn burde få en Anders. Men det er desværre ikke virkeligheden. Der er masser af historier om børn, som er blevet kastet rundt i systemet, hvilket har ført til endnu flere brudte relationer for mennesker, som ikke kan tåle flere brud.

Historien om Anders viser tydeligt, at hjælp til børn som mig kræver enormt meget arbejde og personligt engagement. Vi skal ses og holdes af, fordi vi er os.

Den pædagogiske relation skal respekteres og vedligeholdes af dygtige pædagoger, som kæmper for os og aldrig giver op. Som kan være de personer, vores forældre ikke kunne være. Det er meget at forlange af velfærdsstatens ansatte, og man kan sagtens indvende, at det er for meget at forlange af en pædagog. Men hvis man virkelig skal hjælpe et udsat barn, så er det nødvendigt.

Som pædagog skal man ikke arbejde med mennesker, man skal holde af mennesker. Det kan ikke være op til tilfældighederne, om det sker. Jeg havde ikke været her uden Anders' hjælp. "Jeg er ikke pædagog, jeg er bare go", er Anders' evige motto. Engang himlede jeg øjne, hver gang han sagde det. Nu kunne jeg ikke være mere enig. ●

Nathalie M. Rasmussen studerer samfundsfag på SDU med tilvalg i psykologi på KU. Hun deltog i medieskolen for tidligere anbragte unge, som Information afholdt i foråret 2017 med støtte fra Egmont Fonden. Kronikken blev bragt i Information den 5. juli 2017.

Jeg brokkede mig også højlydt over ham, mens han hørte på det. Han tog det helt roligt og afslappet. Grinede af det og jokede med et "så let slipper du ikke af med mig".

Skab grobund for nære relationer

Tætte relationer til voksne er afgørende for børns læring og livsduelighed, men en del anbragte børn og unge vokser op uden. Ekspertyper anbefaler mere støtte til plejefamilier, flere mentorer og bedre udredning og behandling af alvorlige traumer.

At sikre alle anbragte børn og unge nære relationer til voksne er en helt central nøgle til læring og livsduelighed og bør derfor prioriteres meget højt. Det vurderer Kuno Sørensen, klinisk psykolog med en særlig viden om udsatte børn og Red Barnets ekspert i vold og seksuelle overgreb mod børn.

– Både børn og voksne er afhængige af relationer for at udvikle sig, og fravær af nære relationer kan være ligefrem livstruende for børn. De er fra spæde helt afhængige af, at der er voksne, der drager omsorg for dem og tager dem alvorligt og reagerer, når de ytrer sig gennem eksempelvis smil eller gråd, siger han.

Børn, der bliver set og mødt, får stimuli af hjernen, der giver dem overskud til at udvikle sig, de bliver trygge, og de tør gå på opdagelse. Omvendt vil børn uden nær kontakt med en voksen sygne hen, og understimulerede spædbørn kan ligefrem være i risiko for at dø. Andre kan reagere ved at blive meget udadreagerende, forklarer Kuno Sørensen:

– Uro er en udbredt reaktion hos eksempelvis anbragte børn og unge, der har manglet nære relationer med voksne inden anbringelsen. Mange binder

en masse energi i at blive set og hørt, eksempelvis ved at være meget omkringfarende. Det ses ofte som uartighed af deres lærere og plejefamilie, men er i virkeligheden et forsøg på at få kontakt. Og negativ kontakt er bedre end ingen, så nogle anbragte børn og unge udvikler strategier med at forstyrre for at mærke, at nogen lægger mærke til dem.

STABILE VOKSNE ER NØGLEN

Nøglen til at give de børn, hvad de mangler, er at sikre, at der er stabile voksne omkring dem, som er oprigtigt interesserede i dem, vurderer han. Nære relationer med andre børn og unge er også vigtige, men at evne at have en nær relation til en voksen er forudsætningen for stabile venskaber med jævnaldrende, påpeger han. I relationen til en voksen lærer barnet de grundsten, som senere venskaber skal bygges med – at stole på andre, at få hjælp og lignende.

Han anbefaler at styrke plejefamilierne. For mens døgninstitutioner bør være bemandede af medarbejdere med en pædagogisk uddannelse, så er almindelige plejefamilier ikke på samme måde rustet til den svære og krævende proces, det kan være at få et anbragt barn til at knytte sig til dem.

Nogle gange trænger børnene lige til et kram. Det hører med, når man som Susanne arbejder frivilligt hos Lær for Livet.

– Det er meget vigtigt, at børn i familiepleje får mulighed for at knytte følelsesmæssige bånd til plejefamilien, og for nogle anbragte børn er det svært ikke derved at føle sig illoyale over for deres biologiske forældre, men der er heldigvis mange anbragte børn og unge, som knytter sig til deres plejefamilie over tid.

Samtidig anbefaler han at tilbyde anbragte børn og unge med svage voksenrelationer en frivillig mentor, fordi mentoren indgår i relationen frivilligt:

– Plejefamilien, læreren og socialpædagogen får penge for at indgå i relationen, mens mentoren frivilligt bruger sin fritid på at være sammen med barnet. For børn, som ikke har prøvet at være betingelsesløst elsket, er det meget betydningsfuldt at opleve, at der er nogen, ”der vil være sammen med mig, fordi jeg åbenbart er noget værd”.

At være del af et fællesskab i eksempelvis en fritidsaktivitet er også værdifuldt, men Kuno Sørensen ser mentorskabet som unikt. For hos sin mentor har det anbragte barn en udelt opmærksomhed og dermed en særlig mulighed for at knytte sig til en voksen uden at være i konkurrence om opmærksomheden med andre børn.

AT HAVE VÆRDI I SIG SELV

At føle sig værdifuld i en relation til en voksen er så uvant for en del anbragte børn og unge, at de vil teste relationen ved at være besværlige:

Med de store pædagogiske udfordringer, mange plejefamilier står med, er den nuværende undervisning af plejefamilier ikke tilstrækkelig.

Kuno Sørensen, psykolog hos Red Barnet

– Barnet kan have behov for at afprøve, om det virkelig er så meget værd, at det også kan blive holdt af, hvis det er besværligt.

Som plejeforældre, pædagog eller mentor kan man derfor blive personligt udfordret i relationen til et anbragt barn. Det kræver, at man kender sig selv og egne ”ømme tæer”, som Kuno Sørensen kalder det. Ellers kommer ens egne udfordringer let i spil i relationen, og det kan i sidste ende få relationen til at bryde sammen. Og det er det allersidste, et anbragt barn har brug for, forklarer han.

– Når et barn, som ikke er vant til nære relationer, begynder at overgive sig følelsesmæssigt i en relation, må relationen ikke brydes, før barnet selv er klar til det. Et brud kan bombe barnet flere år tilbage. Det vil føle sig kasseret og ikke værdifuldt, siger Kuno Sørensen.

Han anbefaler derfor, at det prioriteres højt at uddanne, efteruddanne og støtte plejefamilier med løbende supervision.

– At flere anbringelser end tidligere sker i familiepleje er et fremskridt, fordi det giver bedre forudsætninger for, at det anbragte barn knytter dybe relationer end på en institution med skiftende voksne døgnnet igennem. Men det kræver, at plejefamilierne har den nødvendige viden. Det er fint, at man kan blive godkendt som plejefamilie uden at have en uddannelse, der handler om børn eller sociale forhold. Men med de store pædagogiske udfordringer, mange plejefamilier står med, er den nuværende undervisning af plejefamilier ikke tilstrækkelig, siger Kuno Sørensen.

Han så gerne, at plejefamilier som minimum kom på en måneds intro-kursus, og desuden blev tilbudt langt mere end de lovpligtige to årlige kursusdage.

– Der er brug for mere tid til blandt andet at give plejeforældre viden om børns normale udvikling og om, hvordan de kriser, belastninger og traumer, som børnene kan have gennemlevet, kan vise sig i samværet og blive en udfordring i plejefamiliens hverdag.

TRAUMER BLOKERER FOR NÆRE RELATIONER

Den hollandske kliniske psykolog, terapeut og traumespecialist Arianne Struik kender danske anbragte børns forhold indgående og mener, ligesom Kuno

Sørensen, at danske plejefamilier har brug for bedre uddannelse og lettere adgang til støtte.

– Der er både brug for at styrke den generelle uddannelse af plejeforældre og at støtte dem mere i, hvordan de håndterer børn med vanskelige reaktioner og i sårbare positioner. Plejeforældre bør have mulighed for at få besøg af en kommunal familieplejerådgiver cirka hver 3. eller 4. uge, afhængigt af behov, så de ikke føler sig alene med ansvaret, siger hun.

Samtidig anbefaler hun systematisk traumebehandling. Traumer står ofte i vejen for både læring, og for at et anbragt barn kan knytte nære relationer til plejeforældre, fagprofessionelle eller andre vigtige voksne, forklarer hun.

– Traumebehandling bør være et tilbud til langt flere anbragte børn og unge i Danmark. Næsten alle anbragte børn bærer rundt på traumer, og ofte bliver de ikke udredt eller behandlet. Det indebærer en stor risiko for, at barnet ikke kan knytte sig til andre, og den mangel på tryk tilknytning kan være ødelæggende for barnets fremtidige udvikling, siger Arianne Struik.

Hun finder det ”uetisk”, at anbragte børn, der har oplevet potentielt traumatiserende omstændigheder, ikke systematisk bliver udredt for, om de har behov for traumebehandling. Det er nemlig ikke altid lige til at vurdere, om et anbragt barn har store og kroniske traumer.

– De fleste anbragte børn har levet under omstændigheder, der kan være traumatiserende, og alle anbragte børn, som har oplevet alvorlige omsorgssvigt, behøver en form for hjælp eller behandling. Nogle kan nøjes med en kortvarig hjælp via plejeforældrene, andre har brug for intensiv og langvarig behandling, forklarer hun.

EN SPLINT I FODEN

Ubehandlede traumer kan gøre børn angstfyldte, konstant i alarmberedskab, ensomme og ude af stand til at finde ro, skabe venskaber og lære noget i skolen, forklarer hun.

Hendes egne undersøgelser fra Holland viser, at en del børn, der ikke har overskud til at lære, har vanskeligheder, som skyldes, at de befinder sig i en langvarig og konstant belastnings- og stresstilstand på grund af traumer. Traumerne gør det svært at koncentrere sig, planlægge og organisere opga-

Traumer skal ikke hvile

Arianne Struiks metode kaldes ”Don't let sleeping dogs lie” og er taget i brug flere steder i Europa og Australien. I Danmark afprøves metoden aktuelt i et femårigt udviklings- og forskningsprojekt for traumatiserede børn og unge fra udsatte familier i Københavns Kommune. Det sker med støtte fra den A.P. Møllerske Støttefond og Egmont Fonden.

Grundtanken er, at traumet ikke skal hvile i tavshed, men bearbejdes. Men før børn med traumer kan behandles, skal de føle sig støttet og trygge ved at tale om traumet, og det forudsætter tilstrækkelig ro, sikkerhed og støttende relationer. En stabiliseringsindsats for hele familien er derfor tit nødvendig.

Et centralt element i metoden er, at plejeforældre og medarbejdere på døgninstitutioner skal samarbejde med barnets biologiske forældre. Barnet skal forstå, hvad der skete, da det levede med forældrene, og hvorfor de gjorde, som de gjorde. Kun på den måde kan barnet gøre sig fri af sin skyldfølelse.

– Det er en følsom proces, men den har enorm effekt – både for barnets livsduelighed og for samfundet. Forskning viser, at opløsning af traumer hos børn sparer samfundet for enorme summer til indsatser senere, siger Arianne Struik.

ver, forholde sig i ro og at indgå i sociale fællesskaber med andre børn og voksne.

– Omgivelserne til et traumatiseret anbragt barn ser og behandler ofte kun de typiske symptomer – udadreagerende adfærd, højt stressniveau eller apati. Men hverken medicin, mentorskab, specialundervisning eller anden behandling vil have varig effekt, hvis traumet består, for det vil blive aktiveret igen og igen, forklarer Arianne Struik.

Hun sammenligner traumet hos et anbragt barn med en splint i foden, der har medført en infektion, og som kan få blivende konsekvenser for livskvaliteten og evnen til at indgå i nære relationer:

– Barnet kan godt lære at humpe rundt, men infektionen blusser op, så snart barnet begynder at løbe. Når der virkelig er pres på i skolen, eller en relation bliver krævende, starter smerten. Hvis splinten ikke pilles ud, bliver det et liv med sorg, smerte og skyld, og vi kan give dem et meget bedre liv, siger hun. ●

Frivillige bygger bro til fællesskaber

Frivillige har unikke muligheder for at involvere anbragte børn og unge i fællesskaber, men behøver hjælp til opgaven fra kommunerne. Det vurderer formanden for Frivilligrådet, Vibe Klarup.

Hver femte dansker lever på kanten af eller uden for fællesskaber, og en del af dem er anbragte og tidligere anbragte. Det både kan og bør gøres meget bedre, mener Vibe Klarup:

– Der er et stort potentiale. Frivillige har særlige forudsætninger for at skabe betydningsfulde relationer for børn og unge, der er anbragt. Og mange frivillige vil gerne være med til at gøre en forskel. De muligheder kan vi alle sammen blive meget bedre til at understøtte, for de opstår ikke af sig selv, siger hun.

At der er plads til forbedring, illustreres af den første danske fællesskabsmåling, udarbejdet af VIVE for TrygFonden i sommeren 2017. Ifølge målingen lever 18 pct. af danskerne på kanten af eller uden for samfundets fællesskaber.

– Der er en selvransagelse i gang i frivilligverdenen. At så mange står udenfor, viser, at der er brug for at blive endnu bedre til at skabe forpligtende fællesskaber. Vi er ikke dygtige nok, siger Vibe Klarup.

Hun vurderer, at der er en række gode eksempler på frivilligbårne indsatser, der bidrager til at give anbragte børn og unge og andre sårbare børn del i flere fællesskaber og mulighed for at have tætte relationer til voksne, jævnaldrende og rollemodeller. Som eksempler peger hun på indsatsen Sisi for anbragte grønlandske børn samt på Ungdommens

Røde Kors, hvor frivillige tilknyttes døgninstitutioner og opholdssteder og laver aktiviteter. Læs mere i oversigten på side 68-69.

DET FÆLLES TREDJE

Udover den type målrettede sociale indsatser yder også det almene foreningsliv en stor og vigtig indsats, mener Vibe Klarup:

– I foreningslivet skaber trænere og spejderledere og alle mulige andre frivillige også rum for, at anbragte børn og unge kan møde og få et forhold til vigtige voksne og jævnaldrende. Her mødes de og dyrker fællesskab og samarbejde om et fælles tredje; det er med til at forme anbragte børn og unge, som ellers er opgivet af fagprofessionelle voksne, hvor bevidstheden om at være anbragt fylder meget, siger hun.

Hun er overbevist om, at interessen for at engagere sig i foreningslivet er stor blandt anbragte børn og unge, men at de behøver en fremstrakt hånd for at vove sig ned i den lokale forening eller klub. At hjælpe anbragte børn og unge i gang i fritidslivet bør derfor være en højt prioriteret opgave for voksne omkring dem – med kommunen som en central spiller, fastslår Frivilligrådets formand:

– Mange veje fører *ind* i kommunen, når et barn bliver anbragt, men færre fører *ud*. En anbringelse er mere end en socialfaglig opgave, det er også en pligt til at sikre, at barnet bliver del af gode fællesskaber.

Vibe Klarup anbefaler kommuner at arbejde systematisk med at få anbragte børn og unge med i foreningslivet. Sådan en indsats kan konkret understøttes ved at lade kommunens socialforvaltning afgøre, om børn skal have økonomisk støtte til at betale kontingent til en fritidsforening – i dag afgøres det typisk i kulturforvaltningen.

ALLE SKAL TRÆNE RUMMELIGHED

Mange anbragte børn og unge har oplevet flere brud og er længe om at knytte bånd. De har brug for kontinuitet i deres relationer – også med frivillige.

Vibe Klarup oplever, at der blandt danskerne er stigende interesse for på frivillig basis at gøre en forskel på det sociale område og at forpligte sig i længevarende relationer. Hun betegner det som “en myte”, at frivillige skulle være ustabile:

– Nogle unge frivillige har en projektagtig tilgang til opgaven, men det er min erfaring, at de fleste frivillige faktisk er yderst vedholdende, siger hun.

Når det gælder anbragte børn og unge, er det vigtigt med både målrettede frivilligindsatser og at bygge bro til foreningslivet, men Vibe Klarup ser det også som en opgave, der angår alle danskere. For det at møde sårbare mennesker med rummelighed skal løbende trænes – akkurat som en muskel, siger hun:

– Vi skal turde at være den rummelige nabo, når et menneske med psykisk sygdom flytter ind i opgangen. Og vi skal ville være den træner, der siger “hej – og hjertelig velkommen til klubben”, når en ung fra det lokale anbringelsessted står i døren til træningslokalet. ●

Mange veje fører ind i kommunen, når et barn bliver anbragt, men færre fører ud. En anbringelse er mere end en socialfaglig opgave, det er også en pligt til at sikre, at barnet bliver del af gode fællesskaber.

Vibe Klarup, formand for Frivilligrådet

Vi skal turde at være den træner, der siger “hej – og hjertelig velkommen til klubben”.

Vibe Klarup, formand for Frivilligrådet

Civilsamfundet gør en indsats for anbragte børn og unge

Der foregår allerede mange frivilligt baserede aktiviteter for anbragte børn og unge, som er med til at skabe flere muligheder for nære, betydningsfulde relationer og fællesskaber. Her er syv konkrete eksempler.

BØRNEHJÆLPDAGEN

Arbejder med at styrke anbragte børn og unges fysiske og mentale robusthed gennem camps, én-dagsarrangementer og længe-revarende projekter. Ofte deltager børnene sammen med deres plejeforældre eller pædagoger på døgninstitutionen. I projektet Drømmebanken hjælper et "drømmeteam" af frivillige med at opfylde anbragte børn og unges ønsker, fx ved at skaffe sponsorer, produktrabatter og oplevelser. Sidste år fik næsten 10.000 anbragte børn og udsatte unge på børnehjem og i plejefamilier direkte glæde af Børnehjælpsdagens arbejde.

Læs mere på bhd.dk

LÆR FOR LIVET-MENTOR

Anbragte børn og unge, som deltager i programmet Lær for Livet, har en frivillig mentor; det er en voksen, som frivilligt hjælper barnet med lektier og giver faglig og social støtte i al den tid, barnet er med i programmet – typisk fra de er 9 til 15 år. Mentorskabet har som ambition at motivere og støtte barnet, så det senere vil kunne gennemføre en ungdomsuddannelse. Mentoren mødes med sit mentorbarn tre-fire gange om måneden og hjælper med lektierne og andre alment dannende aktiviteter.

Læs mere på laerforlivet.dk

MENTORBARN

En organisation, der bringer voksne frivillige mentorfamilier og børn på døgninstitutioner og i familiepleje sammen i frivillige, men forpligtende fællesskaber. Det anbragte barn bliver en del af en families hverdag med fx lektier, madpakker, sport og overvejelser om uddannelse, det rette tidspunkt for at flytte hjemmefra og om at søge arbejde. Det giver barnet mulighed for at tage del i og føle samhørighed med en familie uden for anbringelsesstedet og derved træne vigtige sociale kompetencer og opnå større netværk og varige relationer. Der er mentorfamilier i hele landet, og foreløbig kommer mentorbørnene fra Vejle, Odder og snart også Aarhus.

Læs mere på mentorbarn.dk

PROJEKT UNIK

Et gratis tilbud til tidligere og nuværende anbragte unge mellem 18-30 år. Drives af Foreningen Børns Trivsel og tæller både fagprofessionelle og frivillige, der tilbyder individuelle samtaleforløb, netværksgrupper supervised af professionelle, en cafe med social træning og fællesspisning, rådgivning til pårørende, mentoruddannelse m.m. Deltagerne henvender sig anonymt og gennem kommuner eller andre institutioner. Har kontor i Herlev og Københavns Kommune.

Læs mere på boerns-trivsel.dk/projekt-unik

SISI

Et netværk for grønlandske plejebørn i Aalborg Kommune, drevet af Foreningen Grønlandske Børn. Børnene er blandt andet sammen på weekendkolonier og sommerlejr. Har både almindelige frivillige og en gruppe unge grønlandske frivilligaspiranter over 18 år, der selv tidligere har været anbragt. De bliver via en frivilliguddannelse klædt på til at være frivillige for de grønlandske yngre unge. Sisi er grønlandsk for den hule, som dyreunger søger tilbage til for at opnå trykthed.

Læs mere på fgb.dk

UNGDOMMENS RØDE KORS

Organiserer aktiviteter for anbragte børn og unge på døgninstitutioner i hele landet. Her kommer frivillige og skaber et afbræk i hverdagen ved at møde dem i øjenhøjde gennem forskellige aktiviteter som eksempelvis lektiehjælp, spil, sport, musik eller håndværk. Den frivillige forpligter sig til at bruge tre timer hver anden uge, binder sig for minimum et år og skal være mindst 23 år.

Læs mere på urk.dk

YOUNG CONNECT

Et mentortilbud til unge mellem 14 og 30 år, som er eller har været anbragt. Mentoren er en frivillig, ressourcestærk voksen, som skal være med til at forbedre sin mentee til et selvstændigt voksenliv. Young Connect er en del af KFUM's sociale arbejde, og mentortilbuddet findes i fem kommuner: Aarhus, Syddjurs, Odense, Nordfyn og Nyborg.

Læs mere på youngconnect.dk

Fardin & Dorte

Som barneflygtning fra Afghanistan endte Fardin i Danmark. Fuld af traumer, adfærdsproblemer og aggressioner – og uden en stabil voksen at støtte sig til, før hans tosproglærer Dorte tog ham i familiepleje.

Da Taliban kom til vores landsby, var jeg 9 år. De var lige så slemme, som vi havde hørt. Min far var politimand i byen, og de dræbte ham med det samme. Så tog de hen til os. Jeg var 9 år, og min storebror var 12. Min mor gemte os i kælderen. Vi lå helt stille og kunne høre skrigene og råbene ovenpå.

De truede min mor til at udlevere os. De ville ha' os på koranskole og i soldatertræning. Hun sagde, hun ikke vidste, hvor vi var. De torturerede min mor med knive for at få hende til at tale. Da de gik, lå hun med 36 knivstik på gulvet. De havde primært stukket hende på skuldrene og på lårene, så hun overlevede.

Det næste, jeg husker, er, at vi alle tre med min farfars hjælp flygter til den pakistanske grænse. Min farfar betaler en menneskesmugler, som tager os med sammen med en stor gruppe af andre flygtninge. Vi får falske pas og kommer på et fly til Rusland.

Da vi er ankommet, tager menneskesmugleren os ud af byen og ud i en skov, som aldrig slutter. Vi gemmer os om dagen, når det er lyst, og om natten går vi. Vi skal altid være musestille. Menneskesmugleren er meget bange for, at vi skal blive opdaget af de russiske soldater. Han var meget professionel og iskold.

Vi levede af brød og lidt tørrede grøntsager, som menneskesmugleren gav os, for at vi kunne holde

os i gang. Vi gik og gik i 28 nætter uden at møde et eneste menneske. Det føltes som om, at vi gik flere måneder, og mine ben var totalt følelsesløse til sidst. Vi anede ikke, hvor vi var.

Menneskesmugleren sagde, at vi ville blive skudt, hvis vi blev fanget. Vi sejlede også om natten. Vi krydsede floder og søer. Til sidst husker jeg, vi sejlede ud på havet. Proppet sammen i en gummibåd. Det var som om, at smugleren blev mere rolig, efter vi havde krydset havet. Senere fordeler han os i mindre grupper og tager min mor, mig og min bror hen på en stor gul blomstermark.

Smugleren siger, at han lige skal hente noget og efterlader os. Vi venter. Og vi venter. Til sidst bli'r det helt mørkt, og vi er ekstremt bange, sultne, tørstige og forkomne. Vi aner ikke, hvor vi er. Der er nogle lokale beboere, som spotter os og ringer til politiet.

Da politibilen kommer, kaster min mor sig grædende på jorden og bønfaller betjentene om ikke at skyde os. Betjentene er meget venlige og beroliger min mor. Vi anede jo ikke, hvor vi var, men vi var faktisk i Danmark. Vi bliver kørt til Sandholmlejren, hvor et nyt liv begynder.

ET NYT LIV

Både jeg og min bror var dybt traumatiserede af oplevelserne i Afghanistan og på flugten. Desuden var vi begge analfabeter, og vi havde store adfærdsproblemer, da vi skulle til at leve et normalt liv.

Hun gav aldrig op. Hun sad i timevis og lavede lektier med mig – nat og dag. Støttede mig på alle måder og gav mig en kærlighed og stabilitet, som jeg aldrig havde oplevet før.

Fardin, tidligere anbragt

Jeg var enormt aggressiv og kom altid op at slås. Vores mor kunne slet ikke styre os og var også psykisk ustabil på grund af traumerne fra krigen i Afghanistan. Der var ingen, der ville lege med mig, fordi jeg tændte af på et øjeblik, og min skolegang var et mareridt.

I dag står jeg her foran jer og er glad og fuld af forventninger til fremtiden. Det kan jeg takke en bestemt person for. Min kontaktperson Dorte, som tog sig af mig, da det så sortest ud, og systemet havde opgivet mig. Hun var min tosproglærer, og hun valgte at tage sig af mig. Fordi jeg spurgte, om hun ville være min kontaktperson.

Til sidst valgte hun at tage mig i familiepleje hos sig. Så jeg blev anbragt hjemme hos hende og hendes familie. Jeg var 11 år.

Hun gav aldrig op. Hun sad i timevis og lavede lektier med mig – nat og dag. Støttede mig på alle

måder og gav mig en kærlighed og stabilitet, som jeg aldrig havde oplevet før.

I 2014 tog jeg min studentereksamen og drømmer om at blive ligesom dem, der kom og hentede os på den gule blomstermark. At blive politimand. Ligesom min far. Jeg hedder Fardin og er 22 år gammel.

Tak, fordi I læste med. ●

Fardin har deltaget i et forløb hos C:NTACT, der hjælper unge og andre især udsatte grupper med at fortælle deres historie professionelt – fx i teaterforestillinger. Formålet er at give mennesker en stemme, så vi kan opnå ligeværdig dialog om sociale og kulturelle modsætninger og problemstillinger. Teaterforløbet er støttet af Egmont Fonden.

Læs mere på contact.dk

Anbragte børn og unge: Støt vores skolegang

Bliv bedre til at lytte til vores ønsker.

**Stil højere faglige krav, og hav
forventninger til os.**

**Tro på, at vi kan, og udfordr os
– mød os ikke kun med omsorg.**

**Støt os i ikke at give op, når noget
i skolen føles svært.**

**Interessér jer for vores skolegang,
og spørg til skoledagen og lektier.**

**Læg et mildt pres på os for at gøre en
indsats i skolen.**

Skab trygge og faste rammer om skolegang.

Anbragte børn og unges ønsker til læringsmiljøet, der hvor de bor
– konklusioner fra Egmont Fondens Børnetopmøde 2017

Læs mere på egmontfondensbørnetopmøde.dk